

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 95 · 9. juni
Sesjonen 2022–2023

Møte fredag den 9. juni 2023 kl. 9

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 95):

1. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffegjennomføringsloven (forskriftshjemmel om straffegjennomføring ved utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom)
(Innst. 425 L (2022–2023), jf. Prop. 84 L (2022–2023))
2. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i arveloven mv. (ansvaret for arvelaterens forpliktelser)
(Innst. 407 L (2022–2023), jf. Prop. 86 L (2022–2023))
3. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i sikkerhetsloven (eierskapskontroll og lovens virkeområde)
(Innst. 408 L (2022–2023), jf. Prop. 95 L (2022–2023))
4. Innstilling fra justiskomiteen om Samtykke til godtakelse av forordning (EU) 2021/1423 om systematisk elektronisk utveksling av opplysninger om avslag på søknad om tillatelse til erverv eller innhav av enkelte typer skytevåpen (videreutvikling av Schengen-regelverket)
(Innst. 410 S (2022–2023), jf. Prop. 99 LS (2022–2023))
5. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i våpenloven (unntak fra taushetsplikten)
(Innst. 409 L (2022–2023), jf. Prop. 99 LS (2022–2023))
6. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven (egenbetaling for studenter fra land utenfor EØS og Sveits)
(Innst. 378 L (2022–2023), jf. Prop. 68 L (2022–2023))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømavgifter (timesbasert stønadsberegning mv.)
(Innst. 486 L (2022–2023), jf. Prop. 116 L (2022–2023))
8. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i energiloven og plan- og bygningsloven (vindkraft på land)
(Innst. 483 L (2022–2023), jf. Prop. 111 L (2022–2023))
9. Referat

Presidenten [09:00:09]: Representanten Mímir Kristjánsson, som har vært permittert, har igjen tatt sete. Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra representantene Anna Molberg og Torbjørn Vereide om permisjon i tiden fra og med 12. til og med 16. juni – begge for å delta på statspartsmøtet for FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i New York
- fra representanten Seher Aydar om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum i tiden fra og med 9. til og med 16. juni

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Hedmark: Yngve Sætre
For Oslo: Stine Westrum
For Sogn og Fjordane: Marie-Helene H. Brandsdal

Presidenten [09:00:51]: Stine Westrum er til stede og vil ta sete.

Representanten Marie Sneve Martinussen vil framsette et representantforslag.

Marie Sneve Martinussen (R) [09:01:07]: På vegne av representantene Bjørnar Moxnes, Mímir Kristjánsson, Tobias Drevland Lund og meg selv vil jeg gjerne fremme et forslag om å sikre anstendig sosialhjelp til alle som trenger det.

Presidenten [09:01:20]: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [09:01:27]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffegjennomføringsloven (forskriftshjemmel om straffegjennomføring ved utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom) (Innst. 425 L (2022–2023), jf. Prop. 84 L (2022–2023))

Presidenten [09:01:42]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [09:01:45]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i arveloven mv. (ansvaret for arvelaterens forpliktelser) (Innst. 407 L (2022–2023), jf. Prop. 86 L (2022–2023))

Presidenten [09:01:57]: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [09:02:08]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i sikkerhetsloven (eierskapskontroll og lovens virkeområde) (Innst. 408 L (2022–2023), jf. Prop. 95 L (2022–2023))

Presidenten [09:02:21]: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil åtte replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Sveinung Stensland (H) [09:02:44] (ordfører for saken): De endringene i sikkerhetsloven vi behandler her i dag, handler om å styrke myndighetenes innsats for å forebygge og hindre sikkerhetstruende økonomisk virkemiddelbruk. Arbeidet med å styrke nasjonal sikkerhet og kontroll har fått økt aktualitet som følge av krigen i Ukraina og økt stormaktsrivalisering.

Likevel er det viktig å understreke at dette er et arbeid som ble påbegynt ganske raskt etter at sikkerhetsloven trådte i kraft i 2019. I stortingsmeldingen Samfunnssikkerhet i en usikker verden, høsten 2020, varslet Solberg-regjeringen at det var behov for å vurdere behovet for ytterligere tiltak for å styrke evnen til å hindre uønskede investeringer i norske virksomheter.

Behovet for å styrke virkemidlene i loven for å forebygge sikkerhetstruende økonomisk virkemiddelbruk ble ytterligere understreket av det planlagte salget av Bergen Engines til et russisk selskap, som til slutt ble stanset av Solberg-regjeringen. Etter Bergen Engines-saken og som ledd i det løpende arbeidet med å revidere og oppdatere sikkerhetsloven sendte den samme regjeringen på høring et forslag om endringer i bestemmelsene om eierskapskontroll i sikkerhetsloven. Proposisjonen vi nå behandler, bygger i det vesentlige på det høringsnotatet. Jeg er fornøyd med at en samlet komité stiller seg bak innstillingen. Proposisjonen inneholder flere viktige endringer, som det er bra at vi står mest mulig samlet om.

For det første foreslås en utvidelse av virkeområdet i § 1-3 til å omfatte aktivitet som er avgjørende eller av vesentlig betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser. Det er viktig for å fange opp sikkerhetstruende aktivitet som ikke direkte er knyttet til grunnleggende nasjonale interesser. Det kan f.eks. dreie seg om virksomheter som utvikler teknologi, f.eks. kunstig intelligens, som det ikke er i Norges nasjonale sikkerhetsinteresser at faller i en annen stats hender.

For det andre foreslår regjeringen at eierskapskontrollreglene skal kunne gjøres gjeldende for flere virksomheter enn i dag. Det skal skje ved å gi departementet adgang til å treffe vedtak om at en virksomhet som har vesentlig betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner eller nasjonale sikkerhetsinteresser, skal under-

legges loven. Det bidrar til bedre å ivareta lovens formål og til å styrke departementenes forebyggende sikkerhetsarbeid.

Andre forslag i proposisjonen er utvidelse av meldeplikten etter § 10-1. Meldeplikten utvides til å gjelde for virksomheter som har leverandørklarering, og for ikke bare å gjelde for erververen, men også avhender og virksomheten ervervet gjelder.

I tillegg justeres terskelen for at meldeplikten utløses, til minst 10 pst. For øvrig knyttes meldeplikten ved økning av eierandeler til eierbeføyelsene i aksjeloven.

Videre foreslår regjeringen å gi sikkerhetsmyndigheten kompetanse til å ilegge overtredelsesgebyr for brudd på meldeplikten etter § 10-1 og gi hjemmel for straff for manglende etterlevelse av vedtaket etter §§ 2-5 og 10-3. Brudd på meldeplikten og manglende etterlevelse av vedtak er alvorlige overtredelser som kan ha alvorlige konsekvenser for nasjonale sikkerhetsinteresser.

Forslagene bidrar til å øke myndighetenes mulighet til å håndheve manglende etterlevelse og til å redusere risikoen for at skadevirkninger inntreffer før myndighetene får iverksatt nødvendige tiltak.

Videre foreslår regjeringen en ny § 7-6 om eiendommer av sikkerhetsmessig betydning hvor virksomhetene ved risikovurdering etter § 7-3 har plikt til å identifisere sånne eiendommer. Det vil bidra til å øke virksomhetens bevissthet om eiendommer som kan benyttes til sikkerhetstruende virksomhet.

Samtidig er vi i Høyre kritisk til at regjeringen ikke følger opp forslagene fra høringen om å gi ansvarlig departement hjemmel til å fatte enkeltvedtak om f.eks. meldeplikt overfor eiere av eiendommer av sikkerhetsmessig betydning samt adgang til å gi pålegg om en meldeplikt ved framtidige eiendomstransaksjoner. Høyre er også kritisk til at regjeringen ikke foreslår tiltak for å styrke koblingen mellom eksportkontrollregelverket og sikkerhetsloven. Både den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen og flere av høringsinnspillene gir støtte for at det er behov for å ta grep på dette området.

– Dette var kort og godt forslaget som ligger til behandling. Til slutt vil jeg si noe generelt om sakskomplekset. I den tiden vi er på vei inn i, og som er godt belyst både i forsvarskommisjonens rapport, totalberedskapskommisjonens rapport og NSMs sikkerhetsfaglige råd, er det avgjørende at vi tar grep for å styrke kontrollen med norske sikkerhetsinteresser. Dette kan være investeringer og oppkjøp som hver for seg ikke er spesielt truende, men samlet sett kan det utgjøre en betydelig sikkerhetstrussel.

Samtidig må vi ikke kjøre oss helt ned i den andre grøften heller. Norge er og skal fortsatt være en åpen økonomi. Vi har behov for kapital fra andre land. Det er bra for norske arbeidsplasser og verdiskaping i hele lan-

det. Her må vi finne en god avveining. Vi har mye mer å gå på, men det er viktig å ha dette med oss når vi jobber videre.

Odd Harald Hovland (A) [09:07:42]: Det er bra at ein samla komité gjev tilslutning til regjeringa sitt forslag til innstrammingar i sikkerhetsloven, og at det er ei felles forståing av bakteppet for dei føreslåtte endringane.

Me er alle meir bevisste på korleis utanlandske investeringar og ulike former for økonomisk verkemiddelbruk kan brukast til å true nasjonal sikkerheit. Det er difor tid for å takke alle dei som kvar einaste dag jobbar hardt for nettopp å synleggjere kva truslar me står overfor – NSM, FFI og fleire, og no sist forsvarskommisjonen, som i rapporten sin slår fast at samansett verkemiddelbruk, som gjerne vert omtalt som hybride eller samansette truslar, i eit 10–20-årsperspektiv vert ei meir framstående utfordring for våre nasjonale sikkerheitsinteresser, samtidig som det norske samfunnet si forståing av samansette truslar er umoden, og at det er behov for ei styrking av evna vår til å handtere samansette truslar. Difor er det etter komiteen si meining behov for å styrkje Noregs evne til å handtere andre statar sin samansette verkemiddelbruk mot Noreg, der tiltak for å forhindre sikkerheitstruande økonomisk verksemd spelar ei sentral rolle.

Samtidig som det er stor einigheit om betydninga til lovendringa og ei samanfallende verkelegheitsoppfatning, er det òg ei ueinigheit i komiteen, og eg må ta opp også den. Høgre vil gjerne understreke kor viktig sikkerhetsloven av 2018 er. Det var eit riktig og viktig grep, som høgreregjeringa skal ha all ære av, og som det dåverande stortingsfleirtalet støtta. Så er spørsmålet kvifor ikkje Høgre allereie kort tid etter la fram forslag til forbe-tringar av dåverande sikkerheitslov.

Eg spør fordi Høgre sjølv insisterer på at det var planen. Dei skriv at «det etter lovens ikrafttredelse ble gjort et betydelig arbeid for å kartlegge og identifisere grunnleggende nasjonale funksjoner», og at det i samfunns-sikkerheitsmeldinga som høgreregjeringa la fram, vart varsla at det var ytterlegare behov for «tiltak for å styrke evnen til å hindre uønskede investeringar i norske virksomheter». Heller ikkje her var det ueinigheit. Fleirtalet i Stortinget stilte seg bak dette då meldinga vart behandla. Høgre seier vidare:

«Behovet for å styrke verkemidlene i loven til å forebygge sikkerhetstruande økonomisk verkemiddelbruk ble ytterligere understreket av det planlagte salget av Bergen Engines til Transmashholding Group (TMH), som ble stanset av regjeringen Solberg.»

Likevel greidde ikkje høgreregjeringa å sende ut forslag til endringar i sikkerhetsloven før i oktober 2021, mens dei var eit forretningsministerium, to dagar før Arbeidarparti–Senterparti-regjeringa tiltredde. Då er det vel å gå litt langt å skylde regjeringa for å leggje fram for lite for seint, slik eg oppfattar at Høgre gjer i merknadene sine.

Ivar B. Prestbakmo (Sp) [09:10:46]: Sikkerhetsloven er et viktig rammeverk for vår felles trygghet og vår felles nasjonale sikkerhet. Vi må vite hvem som eier viktige bedrifter og infrastruktur i landet vårt, dersom vi skal klare å forsvare oss mot trusler utenfra. Derfor er det viktig med de forslagene om å styrke eierskapskontrollen for virksomheter underlagt loven som gjøres i saken. Forslagene er treffsikre og medfører ikke unødvendige hindringer for næringsvirksomhet eller byrder for virksomhetene det gjelder, men er nødvendige for å styrke den nasjonale sikkerheten. Noen områder, både utenfor og innenfor sikkerhetsloven, trenger ytterligere utredning og høring før det kan fremmes. Det er noe regjeringen også jobber med.

De endringene vi vedtar i dag, gjør at bestemmelsene om eierskapskontroll kan gjøres gjeldende for flere virksomheter enn i dag. Det er i seg selv viktig. Terskelen senkes for når det må meldes fra om oppkjøp, og både selger og virksomheten selv får en meldeplikt i tillegg til kjøpers meldeplikt. Gjennom de endringene styrker vi den nasjonale sikkerheten, og vi tar et skritt i retning av et litt tryggere Norge. Det er bra at en samlet komité står bak de endringene.

Det er også verdt å bruke litt tid på Høyres tilnærming til både saken som sådan, i merknader, og også for øvrig. På den ene siden har Høyres representanter, både i innstillingen og i en del andre sammenhenger, sagt at man er utrolig opptatt av å prioritere nasjonal sikkerhet. Samtidig har man lenge vært klar for å selge deler av norske skoger, norsk våpenindustri og norsk infrastruktur til utenlandske interesser. Eksemplene er flere: alt fra Høyres protester mot statens strategiske kjøp av Mera-ker Brug til forslag om å selge seg ut av Kongsberg Gruppen under regjeringen Solberg.

Senterpartiet har et noe annet syn enn Høyre på hvordan vi kan sikre vår trygghet. Vi mener at det er en dårlig idé dersom kineserne får kjøpe norske skogeiendommer, eller at Norge skal gi fra seg kontrollen over våpenproduksjonen på Kongsberg, også før dagens sikkerhetspolitiske situasjon. Derfor var det viktig og nødvendig at Stortinget ryddet opp under regjeringen Solberg og sørget for at russiske interesser ikke kom inn og fikk kjøpt motorprodusenten Bergen Engines i 2021. Det sørget Stortinget for.

Nå har regjeringen fremmet gode forslag, som vil gi økt kontroll med erverv av virksomhet av betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser. Jeg er glad for at en samlet komité stiller seg bak regjeringens forslag. Statsråden har også varslet videre at regjeringen jobber med en rekke ytterligere tiltak for å forbedre sikkerhetsloven, og jeg ser fram til at Stortinget får dette til behandling.

I lys av den internasjonale situasjonen, det være seg krigen i Ukraina eller forholdene dokumentert og beskrevet både i totalberedskapskommisjonen og forsvarskommisjonen, er det krevende og utfordrende tider vi lever i. Norge har et godt utgangspunkt som land og nasjon for å sikre sin egen trygghet, men det handler også om at man må gjøre bevisste, kloke valg for å ivareta de interessene i en verden som blir stadig mer kompleks, der det er stadig vanskeligere å få rede på hvem som eier hva, hvem som står bak hvilke selskaper, og hvilke interesser man faktisk har.

Med dagens behandling av endringer i sikkerhetsloven går Stortinget et viktig steg i rett retning, og regjeringen jobber videre med ytterligere å forsterke det arbeidet.

Per-Willy Amundsen (FrP) [09:15:15] (komiteens leder): Saken vi har til behandling i dag, er på mange måter en god illustrasjon på de dramatiske endringene som har vært hva gjelder forståelsen av Norges sikkerhetspolitiske situasjon. Det er en helt annen tilnærming enn man hadde bare relativt kort tid tilbake, både i storting og i regjering, til viktigheten av å sørge for nasjonalt eierskap på viktige områder og at man ikke selger ut det som er viktig infrastruktur eller på annen måte virksomheter som er fundamentale og viktige for å ivareta nasjonal sikkerhet. De av oss som hevder viktigheten av dette, opplevde inntil nylig kanskje ikke så mye gjennomslag for det. Det er et tidsskille – jeg vil si et vannskille – som er en realitet, og som vi i dag ser konsekvensene av. Det har vært viktig for å få en realitetsorientering som setter oss bedre i stand til å gjøre den viktige oppgaven det faktisk er – og som er helt fundamental og grunnleggende, ja, det aller viktigste vi driver på med i Stortinget – å sørge for en troverdig og god nasjonal sikkerhet.

Komiteen står samlet og støtter disse lovendringene, og det synes jeg er bra. Jeg tror det er viktig at man samler seg i de store, viktige sakene som handler om nasjonal sikkerhet. Det synes jeg er bra, og det er heller ikke gjenstand for debatt i dag. Det som imidlertid er utfordringen, er at man kanskje hadde forventning til at regjeringen for det første hadde levert fram dette noe raskere til Stortinget, og dernest kanskje en formening om at man gikk noe lenger enn det man faktisk gjør. Fra Fremskrittspartiets side deler jeg Høyres beskrivelse av

at man ikke går langt nok, særlig med tanke på de høringsrundene som har vært, de innspillene som har kommet, og også den tiden som har vært tilgjengelig for å få fram dette lovforslaget.

Tiltakene som ligger på bordet i dag, styrker kontrollen med utenlandske oppkjøp og investeringer, men de går ikke langt nok. Jeg etterlyser og håper at man så raskt som mulig får fram nødvendige lovendringer for å ivareta det. Samtidig er jeg ikke så opptatt som kanskje andre partier i denne salen av å drive pingpong og «blame game» med hverandre om hvem som gjorde ting tidsnok og eventuelt ikke, om Bergen Engines og tilbakelagte saker. Nå er det viktig at vi ser fremover. Det er viktig at vi har et godt, holdbart lovverk som setter oss i stand til å ivareta nasjonale interesser. I så måte er dette et skritt i riktig retning, men jeg håper at det kommer flere skritt relativt raskt, og at det ytterligere kan styrke oss til å ivareta dette som er vår helt fundamentalt viktige oppgave – ivareta nasjonens sikkerhet.

Grunde Almeland (V) [09:19:26]: Sikkerhetstruende økonomisk virksomhet er en sentral del av sammensatte trusler. Dessverre slår forsvarskommisjonen fast at samtidig som sammensatte trusler blir en stadig større utfordring for nasjonal sikkerhet, er det norske samfunnets forståelse av denne aktiviteten umoden. Jeg vil også mene at den samme kommisjonen kommer med en knusende dom over norske myndigheters håndtering av sammensatte trusler. Den sier at vi ikke klarer å skape et felles nasjonalt situasjonsbilde på tvers av ulike samfunnssektorer, og på grunn av dette klarer vi verken å se enkelthendelser i sammenheng eller å dele nok informasjon mellom sektorer til at vi klarer å iverksette nødvendige tiltak.

I lys av denne situasjonsbeskrivelsen støtter vi i Venstre de innstrammningene som gjøres i sikkerhetsloven bl.a. for bedre å fange opp sikkerhetstruende virksomhet som ikke er direkte knyttet til grunnleggende nasjonale funksjoner.

Men selv om de foreslåtte endringene i sikkerhetsloven er et riktig skritt på veien, mener vi, i likhet med flere andre her i dag, at de ikke går langt nok. Det er ekstra alvorlig tatt i betraktning den lange tiden regjeringen har brukt på å legge fram lovproposisjonen. Vi kunne spesielt ønske at regjeringen hadde sett nærmere på sammenhengene mellom sikkerhetsloven og eksportkontrollregelverket. Problemstillingen er at land kan forsøke å omgå eksportkontroll gjennom oppkjøp, noe PST i høringsinnspill har informert om er noe de opplever.

Slik jeg ser det, utgjør utenlandske oppkjøp i hovedsak en sikkerhetsutfordring av to grunner. For det første er det fordi en fremmed stat gjennom en lang rekke

dekkelskaper kjøper opp utvalgte virksomheter for å få tilgang på sensitiv eller sanksjonsbelagt teknologi. Slik jeg leser sikkerhetsloven og de foreslåtte endringene, er det i hovedsak denne typen aktivitet som sikkerhetsloven forsøker å ramme. For det andre kan den samme staten skaffe seg såpass store eierandeler i Norge at det samlede eierskapet gir dem mulighet til å legge politisk press på Norge og prøve å tvinge fram beslutninger som vi selv ikke ønsker. Kina er eksempelvis et land som er kjent for å benytte økonomisk makt til å utøve politisk press på andre stater, noe Australia og Litauen har fått erfare. Selv om det kan tenkes at unntaksbestemmelsen i § 2-5 kan brukes i enkelte slike situasjoner, er antakelig sikkerhetsloven et mindre egnet verktøy for denne typen problemstilling. Dette er derfor en problemstilling jeg mener vi må se mer på framover.

Jeg registrerer at regjeringspartiene i innstillingen viser til nasjonalt eierskap som løsning. Jeg er ikke i tvil om at nasjonalt eierskap er et gode i visse tilfeller, men nasjonalt eierskap kan ikke være hele svaret. Jeg tror det trengs en mye mer nyansert tilnærming. Alt utenlandsk eierskap er heller ikke likeverdig. Det finnes land med autoritære verdier som står i grunnleggende motsetning til vår demokratiske samfunnsmodell, og som aktivt utnytter kontrollen over selskaper, teknologi og verdikjeder for å projisere sin makt. Jeg mener ikke vi kommer utenom at disse må behandles særskilt.

For å konkludere vil jeg si at Venstre støtter de endringene som gjøres, men mener vi ikke på langt nær er kommet i mål med hvordan Norge skal håndtere sikkerhetstruende økonomisk virksomhet. Det er mange debatter som gjenstår, både i denne salen og i samfunnet for øvrig.

Statsråd Emilie Mehl [09:23:48]: Jeg er glad for at justiskomiteen er samlet i sin tilråding om å støtte dette lovforslaget.

Vi er i en krevende sikkerhetspolitisk situasjon, men også før denne var det tydelig at økonomiske virkemidler er noe som kan true nasjonal sikkerhet, hvis vi ser til tjenestenes trusselvurderinger. Derfor er disse forslagene til endringer i sikkerhetsloven etter mitt syn helt nødvendige tiltak for å møte de utfordringene vi står overfor.

Over flere år har EOS-tjenestene pekt på at trusselaktører som Kina og Russland i økende grad benytter økonomiske virkemidler til sikkerhetstruende aktivitet. Forskning fra FFI og NUPI har gitt oss økt kunnskap om hvordan disse virkemidlene brukes for å true våre nasjonale sikkerhetsinteresser, eller er i strid med våre sikkerhetsinteresser.

Så var det en mørk dag i februar i fjor da krigen i Ukraina brøt ut. Etterspillet av den krigen har vist oss

med all tydelighet hvor tett forholdet mellom handel og sikkerhet er. De forslagene som ligger i denne proposisjonen, bygger på det viktige utgangspunktet og den kunnskapen. Det bygger på den sikkerhetspolitiske situasjonen og på erfaringer fra bl.a. Bergen Engines-saken, som var viktig for å komme videre på dette området. Det er en sak som på mange måter ble et symbol på sammensatt virkemiddelbruk.

Forslagene vi har lagt fram her, og som jeg er glad for at Stortinget slutter seg til, har som formål å styrke evnen til å ivareta nasjonal sikkerhet og sikre at formålene i sikkerhetsloven oppnås – ja, faktisk hovedformålet i sikkerhetsloven. Jeg mener dette er treffsikre forslag som bidrar til å styrke særlig vår evne til å avdekke og forebygge andre staters bruk av økonomiske virkemidler i sikkerhetstruende øyemed.

Samtidig er det flere i denne sal som har rett i at alle disse forslagene alene ikke møter den utfordringen vi står overfor. Men dette er viktige forslag, og jeg mener vi har lagt oss på en riktig linje i proposisjonen. Regjeringen prioriterer svært høyt å jobbe videre med forslag som dreier seg om å forebygge, avdekke og motvirke bruk av økonomiske virkemidler eller andre former for hybride virkemidler for å true vår sikkerhet, både innenfor og utenfor sikkerhetslovens rammer. For eksempel mener jeg det er viktig at vi også ser videre på screening av økonomisk aktivitet som faller utenfor sikkerhetslovens virkeområde. Det er et arbeid som pågår knyttet til det, og som ledes av Nærings- og fiskeridepartementet.

Dette forslaget innebærer at lovens virkeområde blir utvidet fordi flere virksomheter skal underlegges reglene om eierskapskontroll. Forslaget gjør at flere erverv blir meldepliktige, og meldeplikten vil påhvile både den som erverver, avhender, og virksomheten det gjelder. Dette vil sammen med de øvrige endringsforslagene i proposisjonen samlet bidra til at myndighetene får mer informasjon og mer kunnskap om endringer i eierskap som er viktige for nasjonale sikkerhetsinteresser.

Et annet viktig arbeid som regjeringen har prioritert det siste året, og som jeg vil nevne i tilknytning til dette, er stortingsmeldingen om nasjonal kontroll og digital motstandskraft som vi la fram i desember, og som har blitt behandlet denne sesjonen av Stortinget. For regjeringen er det viktig at Norge og myndighetene har en klar retning for å øke den nasjonale kontrollen. Det viste vi i den meldingen. Vi må ha vilje til å bruke nasjonalt eierskap og konkrete mekanismer for å fange opp uønsket eierskap. Det er viktige virkemidler.

Totalberedskapskommissjonen har lagt fram sin rapport denne uken. Vi har også fått en rapport fra for-

svarskommisjonen. Det blir viktige rapporter i det videre arbeidet.

Presidenten [09:28:43]: Det blir replikkordskifte.

Mahmoud Farahmand (H) [09:29:00]: I totalberedskapskommisjonens rapport framkommer følgende:

«Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) har påpekt til kommisjonen at implementeringen av sikkerhetsloven er en «forutsetning for at verdiene kan få nødvendig grunnsikring (...) og at virksomhetene identifiserer de lovpålagte påbygningstiltak, herunder også at avhengigheter blir identifisert. Dette er svært viktig for at beredskapsinnsatsen blir prioritert i forhold til den verdivurdering som er gjort.»

Arbeidet med å implementere sikkerhetsloven var noe som var høyt prioritert under Solberg-regjeringen. Dette ble naturlig nok noe forsinket grunnet pandemien. Kan statsråden gjøre rede for status for implementeringen av sikkerhetsloven og hvordan Justis- og beredskapsdepartementet i dag arbeider for å sikre framdriften?

Statsråd Emilie Mehl [09:29:52]: Oppfølging og implementering av sikkerhetsloven er et kontinuerlig arbeid sammen med det å se på forslag til forbedringer. Som jeg har sagt nå, er det viktige endringer som kommer her, men det er viktig at vi også jobber videre med både mulige forbedringer i sikkerhetsloven og ting som faller utenfor sikkerhetsloven. Det har vært viktig at alle sektorer er oppmerksomme på sikkerhetssituasjonen rundt oss, og at alle sektorer tar det ansvaret de har for å gjøre sikkerhetstiltak.

Gjennom det siste året har det vært både konkrete tiltak i enkeltsektorer og et generelt arbeid med å gå gjennom f.eks. grunnleggende nasjonale funksjoner – definere det klart i alle sektorer og sikre at det er fulgt opp og ivaretatt på en god måte. Hvis man ikke har definert funksjonen i det hele tatt, er det vanskelig å gjøre tiltak for å sikre den.

Mahmoud Farahmand (H) [09:30:47]: Jeg får ikke helt noe svar, for dette er bare en fortelling om naturlige prosesser i departementet. Jeg har jobbet med denne loven i mange år og kjenner til at dette er naturlige ting som har pågått i mange år.

La meg spørre om noe annet: I forbindelse med Bergen Engines-saken var Senterpartiet med på et vedtak der Stortinget ba regjeringen sette ned et offentlig utnevnt ekspertutvalg for å foreta en gjennomgang av sikkerhetslovens anvendelse. I svaret på brevet fra komiteen svarer ikke statsråden på om dette er noe regjeringen har til hensikt å følge opp. Det kan nærmest virke som at Senterpartiet i 2023, med ansvarlig statsråd, er uenig med Senterpartiet anno 2021, da nåværende statsråd

satt i komiteen. Det at det er behov for en slik gjennomgang, er det en korrekt oppfattelse? Er det en uenighet mellom dagens Senterparti og Senterpartiet i 2021?

Statsråd Emilie Mehl [09:31:36]: Nåværende statsråd var saksordfører for den saken. Jeg tror Høyre skal gå litt stille i dørene når det gjelder Bergen Engines-saken. Det var en sak som viste et stort behov for å gjennomgå samarbeidet mellom departementene for å sikre at vi fikk en screeningmekanisme på plass – det var noe av det første jeg som statsråd bevilget penger til. Jeg er veldig glad for at det er politisk enighet i denne sal – som jeg også opplevde at det var mot slutten av Bergen Engines-komplekset – om at dette er problemstillinger vi må ta på alvor, og at det ikke er noen uenighet om at vi må ha gode systemer for å fange opp sikkerhetstruende økonomisk aktivitet. Det er altså gjort et stort arbeid for å følge opp bl.a. det som ble viktig i lys av den saken.

Mahmoud Farahmand (H) [09:32:23]: Det er interessant at statsråden drar fram Bergen Engines. Det var nettopp sikkerhetsloven som ble brukt for å stoppe det kjøpet. Det vil si at sikkerhetsloven fungerte da, og regjeringen fulgte det opp.

Jeg kan i den sammenheng også legge til at den første replikken min gikk nettopp på å identifisere GNF-er, altså grunnleggende nasjonale funksjoner, og at det følges opp. Det er helt avgjørende at GNF-ene og verdivurderingene er på plass for at et departement kan fatte en beslutning. Jeg lurer på om statsråden ser disse sammenhengene, for det svaret statsråden gir meg på slutten her, kan tyde på en manglende forståelse av hvordan ting henger i hop.

Statsråd Emilie Mehl [09:33:00]: Det var representanten som spurte meg om noe som handlet om den saken. Derfor svarte jeg med henvisning til Bergen Engines-saken, og jeg sa også i svaret på det første spørsmålet at det har vært gjort et stort arbeid siden vi kom i regjering med at alle departementene går gjennom sine grunnleggende nasjonale funksjoner. Det er definert flere grunnleggende nasjonale funksjoner, bl.a. innen olje- og energisektoren. Representanten har også rett i at det var sikkerhetslovens sikkerhetsmekanismer, eller sikkerhetsventil, som ble brukt i Bergen Engines-saken.

Det som er viktig, er at vi får en mer systematisk mulighet til å fange opp den type transaksjoner som kan være truende, for hvis man ikke klarer å fange opp transaksjonen, klarer man heller ikke å vurdere om det er riktig å bruke f.eks. § 10-3 i sikkerhetsloven for å stanse en transaksjon eller eventuelt gjøre avbøtende tiltak hvis man skal la en transaksjon gjennomføres. Nå har vi kommet videre i det arbeidet, og jeg er glad for at Stortinget slutter seg til den retningen.

Sveinung Stensland (H) [09:34:16]: EU har vedtatt en forordning om utenlandske direkteinvesteringer som trådte i kraft i 2020. Forordningen er ikke EØS-relevant og er derfor ikke en del av EØS-regelverket. Både den forrige regjeringen og den nåværende regjeringen har vært tydelig på at det vil være relevant for Norge å søke samarbeid med EU på dette området. Det står også i proposisjonen at «[o]ppkjøp og investeringer i en EØS/EFTA-stat vil derfor kunne få konsekvenser for sikkerheten og den offentlige orden i en EU-medlemsstat, og motsatt».

Kan statsråden gjøre rede for eller si litt mer om hvordan regjeringen samarbeider med EU akkurat på dette området?

Statsråd Emilie Mehl [09:34:56]: Vi har en sikkerhetslov som gjelder for Norge, og vi har et nasjonalt screeningnettverk. Samtidig samarbeider alle våre tjenester også med sikkerhetstjenester i andre land.

Når det gjelder konkret oppfølging knyttet til det direktivet som tas opp her, må jeg komme tilbake til det.

Sveinung Stensland (H) [09:35:21]: Betyr det svaret at vi akkurat nå ikke har en rådende politikk eller oppmerksomhet rundt spørsmål der viktige samarbeidslands handlinger kan påvirke norsk sikkerhet? Er det sånn å forstå svaret?

Statsråd Emilie Mehl [09:35:36]: Norge er med i politisamarbeid og sikkerhetssamarbeid på en lang rekke områder, både mot land i EU og mot andre land i verden, f.eks. USA. Det er viktig. Det er viktig at vi har et tett samarbeid med våre allierte, og særlig NATO-landene, knyttet til dette, for den type virkemidler som vi snakker om nå, er nettopp et resultat av en utvikling hvor trusselaktører ikke bare bruker tradisjonelle krigsvirkemidler mot Norge, men også subtile virkemidler og mer langsiktig arbeid for å få innflytelse hos oss på andre måter.

Norge er ikke medlem i EU, og det er heller ikke planen at vi skal bli det, så vi samarbeider med EU-land sånn som vi samarbeider med andre land.

Presidenten [09:36:27]: Replikkordskiftet er dermed omme.

Flere har heller ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Etter ønske fra justiskomiteen vil sakene nr. 4 og 5 bli behandlet under ett.

Sak nr. 4 [09:36:36]

Innstilling fra justiskomiteen om Samtykke til godtakelse av forordning (EU) 2021/1423 om systematisk elektronisk utveksling av opplysninger om avslag på søk-

nad om tillatelse til erverv eller innehav av enkelte typer skytevåpen (videreutvikling av Schengen-regelverket) (Innst. 410 S (2022–2023), jf. Prop. 99 LS (2022–2023))

Sak nr. 5 [09:36:58]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i våpenloven (unntak fra taushetsplikten) (Innst. 409 L (2022–2023), jf. Prop. 99 LS (2022–2023))

Odd Harald Hovland (A) [09:37:15] (ordfører for sakene): Det er ein samla komité som legg fram innstilling i dei to sakene me debatterer. Me behandlar spørsmål om samtykke til godtaking av forordning 2021/1423 om systematisk elektronisk utveksling av opplysningar om avslag på søknad om tillating til erverv eller innehav av enkelte typar skytevåpen.

Delegert kommisjonsforordning 2021/1423 er vedteken med heimel i EUs nye våpendirektiv. Våpendirektivet artikkel 18 nr. 4 pålegg medlemsstatane å utveksle opplysningar om løyve til overføring av skytevåpen til annan medlemsstat samt opplysningar om avslag på søknad om våpenløyve etter våpendirektivet artikkel 9 og 10 på grunnlag av sikkerheitsforhold.

Av artikkel 18 nr. 5 følgjer det at Kommisjonen kan gje utfyllande reglar for gjennomføringa av kravet til informasjonsutveksling og etablere eit elektronisk system for utveksling av slik informasjon.

Det vert i proposisjonen føreslått endringar i våpenloven som opnar for at det kan gjerast unntak frå teieplikta i forskrifta. Det er for at norske myndigheiter skal kunne utveksle opplysningar etter forordninga, og då er det nødvendig å gjere unntak frå teieplikta som følgjer av våpenloven § 38 første punktum, jf. forvaltningsloven § 13. Det vert difor føreslått å endre våpenloven §§ 38 og 41 for å heimle fastsetjing av unntak frå teieplikta i våpenforskrifta, og endringane vert vurderte som nødvendige for å kunne gjere unntak frå forvaltningslovens reglar om teieplikt i forskrifta.

Det vert vidare føreslått å inkorporere den delegerte kommisjonsforordninga i våpenforskrifta § 11-14.

Komiteen har i sine merknader vist at god kontroll med våpen og våpenløyve er viktig og nødvendig. Komiteen meiner det er positivt at rettsakta vil bidra til betre informasjonsflyt mellom Schengen-landa, og at det vil gje betre grunnlag for kontroll ved tildeling av våpenløyve.

Ein samla komité er følgjeleg einig i at ein godtek rettsakta, og at det vert gjort nødvendige endringar i våpenloven §§ 38 og 41 for å heimle fastsetjing av unntak frå teieplikta i våpenforskrifta.

Elles har komiteen vist til innspel frå Datatilsynet i departementet sin høyringsrunde, der det går fram at

det nye systemet for utveksling av opplysningar etter våpendirektivet vil krevje retningslinjer frå Politidirektoratet, og at det må etablerast rutinar for sletting i samsvar med fristane i den delegerte kommisjonsforordninga artikkel 5.

Komiteen understrekar viktigeita av at dette vert følgt opp snarleg.

Per-Willy Amundsen (FrP) [09:39:58] (komiteens leder): Som saksordføreren var inne på, er det ingen uenighet om denne konkrete saken. Det er viktig at man får tilgang til nødvendig informasjon for å kunne håndtere våpenloven på riktig måte. Grunnen til at jeg likevel tegner meg – og jeg forventer egentlig ikke noe svar fra justisministeren i dag – er at jeg vil ta opp et annet forhold som jeg opplever flere kommer med tilbakemeldinger på. Som justisministeren er fullstendig klar over, er skytesporten faktisk en av de største sportene i Norge. Mange har våpen på helt legitimt vis, i den forstand at man bruker det til jakt og til trening, og det er et godt miljø i skytesporten over hele landet. Men når man opplever inndragning av våpen som det ikke er lov å beholde, med tilbakevirkende kraft – altså et våpen som på det tidspunktet man kjøpte det, var et fullstendig lovlig våpen, og så viser det seg i ettertid at det ikke lenger er det – er den klare forventningen, i hvert fall for dem av oss som er opptatt av eiendomsrett, at det også er sånn at man fullt ut får erstatning for det våpenet som inndras. Eksempler har kommet meg for øre om personer som har våpen som gjerne koster opp mot 40 000 kr, så har de ikke lenger lov til å ha det og må levere det fra seg, og erstatningen man da blir til del, er 4 000 kr, altså 10 pst. av våpenets opprinnelige verdi.

Det håper jeg statsråden kan ta tak i og sørge for rettferdig godtgjørelse til de personene som må levere fra seg sitt våpen. Jeg ønsker egentlig bare å ta det opp og påpeke det faktum, for det er mange i skytermiljøet som opplever frustrasjon akkurat på dette punktet. Man utfører en fullstendig lovlig handling på et tidspunkt, kjøper et våpen på lovlig vis, og så viser det seg i ettertid at det ikke lenger er lovlig, og man leverer det fra seg. Det er for så vidt greit, men da må man også få full erstatning for kostnaden våpenet representerte ved anskaffelsen.

Statsråd Emilie Mehl [09:42:57]: Først vil jeg si noe kort om proposisjonen, så skal jeg komme tilbake til det representanten Amundsen tar opp.

EU vedtok 21. mai 2021 delegert kommisjonsforordning 2021/1423, om systematisk elektronisk utveksling av opplysninger om avslag på søknad om tillatelse til erverv eller innehav av enkelte typer skytevåpen. Det er en rettsakt som er vedtatt av Kommisjonen med hjemmel i våpendirektivet, som er gjennomført i norsk rett. Den delegerte kommisjonsforordningen anses

også som en videreutvikling av Schengen-regelverket og er et viktig supplement til våpendirektivet.

Det er en rettsakt som vil gi bedre informasjonsflyt mellom landene i Schengen, og det vil også bidra til å kunne styrke våpenforvaltningen både i Norge og i andre Schengen-land. Derfor har vi anbefalt at Stortinget samtykker til å godta rettsakten, og at vi gjør tilsvarende nødvendige endringer i våpenloven.

Jeg er glad for at en samlet justiskomite støtter forslaget fra regjeringen. Som det er bemerket fra komiteen, er det viktig at Politidirektoratet gir retningslinjer for hvordan det nye systemet skal brukes, og at det lages rutiner for sletting av opplysninger i samsvar med de fristene som står i artikkel 5. Det vil bli fulgt opp snarlig.

Så vil jeg takke representanten Amundsen for å ta opp et tema og en problemstilling som har vært viktig for Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering å følge opp. Det ble gjort endringer i våpenloven i 2018 – så vidt jeg husker – som bl.a. gjorde at det ble forbud mot en del halvautomatiske våpen som tidligere hadde vært tillatt å eie. Stortinget valgte på det tidspunktet ikke å lage noen kompensasjonsordning for det.

Det var det viktig for meg som statsråd og for Senterpartiet og Arbeiderpartiet å ta tak i da vi kom i regjering. Derfor fikk vi innført en løsning for et beløp for dem som måtte levere inn våpnene sine. Jeg mener at det var viktig. Av hensyn til både det praktiske og andre ting er det et fast beløp. Jeg er glad for at vi har en sånn ordning, i og med at Stortinget ikke la opp til det da forbudet ble innført.

Presidenten [09:45:31]: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 4 og 5.

Sak nr. 6 [09:45:37]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven (egenbetaling for studenter fra land utenfor EØS og Sveits) (Innst. 378 L (2022–2023), jf. Prop. 68 L (2022–2023))

Presidenten [09:45:53]: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor del fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Hege Bae Nyholt (R) [09:46:26] (komiteens leder og ordfører for saken): Jeg vil begynne med å takke komiteen for et godt arbeid med proposisjonen, og alle som har bidratt til god behandling av saken. Dette er en trist

dag for UH-sektoren, for solidariteten og for kunnskapssektoren. I dag blir vi det Ibsen omtalte som å være seg selv nok.

Rødt mener at innføringen av studieavgift for studenter fra land utenfor EØS og Sveits er usolidarisk og uhensiktsmessig, både i et globalt og i et nasjonalt perspektiv. Gratisprinsippet innebærer at høyere utdanning skal være tilgjengelig for alle, uavhengig av den økonomiske situasjonen man er født inn i. Norge har vært et av få land som har tilgjengelig tilbud om utdanning uten avgift. Å innføre studieavgift for studenter utenfor EØS og Sveits vil føre til at Norge mister et mangfold av perspektiver. Utdanningsinstitusjonene har gjennom utenlandske studenter levert viktig kompetanse til det norske arbeidsmarkedet. Det er snakk om fag og studieretninger hvor det har vist seg krevende å fylle opp med norske søkere, men hvor ferdige kandidater fyller helt avgjørende funksjoner, særlig innen naturvitenskapelige og teknologiske fag.

Vi kan se til nabolandet Sverige, hvor man ser konsekvensene av å innføre en slik avgift som vi vedtar i dag. Der opplevde utdanningsinstitusjonene etter kort tid en nedgang i antall søkere fra studenter utenfor EØS og Sveits, med nesten 90 pst. I 2012 gikk flere svenske rektorer, næringslivstopper og politikere ut og kalte innføringen av studieavgiften for en alvorlig feiltakelse. Vi må se at internasjonal studentutveksling er både bistand og kompetansebygging på tvers av landegrensene. Ved å gi tilgang til gratis høyere utdanning gir Norge personer med norsk utdanning mulighet til å bidra i samfunn som selv har manglende tilbud, og langtidseffektene denne kompetansebyggingen har på global utvikling, må ikke undervurderes.

Det er ikke en enveis bistand; det er kunnskapsutvikling. Studenter fra f.eks. flomrammede land som Bangladesh, har viktige ting å lære oss som bor langs Lågen, for de vet hva flom vil ha å si. Klima er internasjonalt, og det krever at vi jobber på tvers av grenser. Verden trenger mer demokrati.

Jeg vil avslutte med å sitere Snorre Valen i dagens kommentar, hvor han sier:

«Det avslører en dyp idémessig fattigdom, (...) å anse utenlandsstudenters opphold i Norge som en utgift – og ikke en investering i kunnskap, globalt demokrati, og i siste instans også egne, norske interesser.»

Rødt kommer til å stemme imot komiteens innstilling og imot SVs forslag om at man skal kunne åpne opp for betaling, men vi kommer til å støtte forslaget om at noen flere skal være unntatt reglene.

Lise Selnes (A) [09:49:35]: Dette lovforslaget vil føre til at studenter utenfor EØS og Sveits nå må betale stu-

dieavgift for å studere ved høyskoler og universiteter i Norge. Forslaget går imot Hurdalsplattformens formuleringer, men er prioritert av regjeringen og i budsjettforliket med SV, der store og krevende kutt er blitt gjort på flere områder.

For Arbeiderpartiet har det vært viktig å understreke at ved en slik innføring må en ivareta flere ting. Internasjonale studenter er viktig for Norge i et solidaritetsperspektiv og som arbeidskraft i Norge. Det må bli tatt hensyn til etablerte utviklingsavtaler, internasjonalt samarbeid og andre ordninger, og vi må støtte opp om de internasjonale målsettingene Stortinget har sluttet seg til. Det er avgjørende at det blir etablert stipendordninger som kan sikre rekruttering av studenter fra det globale sør, men også for å sikre ivaretagelsen av viktige norske fagmiljøer.

Innføring av studieavgift fører også til administrative utfordringer, og det er viktig med gode overgangsløsninger som kan skape forutsigbarhet, særlig for de minste institusjonene. Det er nødvendig med en statlig koordinering, og det må også tydeliggjøres hvem som er unntatt studieavgift. Det er ytterst viktig at vi gjennom implementering av dette tiltaket ikke risikerer å stille oss utenfor det internasjonale akademiske fellesskapet, og at vi viderefører Norges gode rykte som utdanningsnasjon.

Margret Hagerup (H) [09:51:38]: Det er viktig med en strategisk rekruttering av utenlandske studenter til Norge, noe som i større grad bør foregå i samsvar med institusjonenes strategier og nasjonale prioriteringer i forsknings- og utdanningspolitikken. Høyre synes det er bra at det nå settes et punktum for en lang debatt, og at flertallet går inn for at det kreves egenbetaling for studenter fra land utenfor EØS og Sveits, med visse unntak.

Det har vært et stort engasjement rundt innføring av studieavgift, og mange mener at dette utfordrer gratisprinsippet i norsk høyere utdanning. I de fleste land i Europa er det studieavgift for studenter utenfor EU og EØS, og Høyre mener derfor det er rimelig at dette også skal gjelde i Norge. Vi mener samtidig det er viktig at en er oppmerksom på bekymringene som er fremmet rundt de administrative utfordringene, bl.a. gjennom høringsinnspillet til Universitets- og høyskolerådet. Det må tydeliggjøres hvem som er unntatt studieavgift, og vi merker oss at regjeringen allerede har varslet at det vil bli utarbeidet målrettede stipendordninger.

Høyre forventer at regjeringen i samarbeid med institusjonene finner gode overgangsløsninger som kan skape forutsigbarhet for sektoren. Små utdanningsinstitusjoner med smale tilbud, som f.eks. Norges musikkhøgskole, har begrensede administrative ressurser. Det

er derfor viktig med løsninger som ikke krever store administrative ressurser i implementeringen av egenbetalingsløsningen også framover.

Det er ingen tvil om at internasjonale studenter utenfor EU og EØS er viktig, både i et solidaritetsperspektiv og som arbeidskraft i Norge. Det er derfor viktig å ta hensyn til etablerte utvekslingsavtaler, internasjonalt samarbeid og andre ordninger også utenfor EU og EØS. Flertallet i komiteen peker på at en må støtte opp under de internasjonale målsettingene Stortinget har sluttet seg til, og at det må vurderes stipendordninger som kan sikre rekruttering av studenter og ivaretagelse av norske fagmiljø. Det arbeidet har vi tillit til at regjeringen gjør på en god måte.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [09:53:50]: Det er flertall i Stortinget for å innføre studieavgift for studenter fra land utenfor EØS og Sveits der det ikke foreligger utvekslingsavtaler, fra og med høsten 2023. Tilrådingen støttes av Senterpartiet, Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Norske studenter som reiser ut, må i flere land betale store summer for å ta høyere utdanning. Nå må norske institusjoner konkurrere internasjonalt også i rekruttering av studenter og ta seg betalt. Universitetene og høyskolene skal kreve minst kostnadsdekkende studieavgift. I kroner og øre utgjør det over 70 mill. kr i 2023 og nær 300 mill. kr fra og med 2025, som trekkes ut fra bevilgningen. Institusjonene får beholde differansen mellom de inntektene de får som følge av studieavgiften, og det som trekkes ut. Det gir en mulighet for økte inntekter.

Innføringen av studieavgift er i tråd med utviklingen i Norden og Europa ellers. Presset på studiekapasiteten er stort. De internasjonale studentene fra land utenfor EØS utgjør i dag 3 pst. av de ca. 300 000 studentene ved norske universiteter og høyskoler. Med innføring av studieavgift frigjøres studiekapasitet som kan romme studenter fra Norge og andre EØS-land. Kapasiteten er anslått til 2 600 studieplasser og 225 mill. kr i 2023 og til 900 mill. kroner fullt opptrappet i 2025.

Det er viktig å ha høy kapasitet i høyere utdanning. Summen av den frigjorte kapasiteten og budsjettinnsparingen som frigjør midler til andre satsinger innenfor forskning og høyere utdanning, utgjør rundt 300 mill. kr i 2023 og 1,2 mrd. kr fullt opptrappet i 2025. Regjeringen kommer ikke til å foreslå studieavgift for norske studenter, herunder ikke studenter fra EØS-området og Sveits. Her ligger universitets- og høyskoleloven § 7-1 første ledd fast. Vi innfører ikke studieavgift for utvekslingsstudenter fra andre land som kommer til Norge på avtaler mellom norske og utenlandske institusjoner. Senterpartiet ønsker at det skal komme flere inter-

nasjonale studenter til Norge på slike utvekslingsavtaler, og skjærmer derfor disse. Da opprettholdes muligheten for studenter fra alle land i verden til å komme til Norge for å studere uten betaling. Innføring av stipender arbeides det også med.

Reelt sett lå konklusjonen om studieavgift inne i budsjettforliket som ble behandlet i Stortinget i desember. Selv etter innføring av studieavgift for denne gruppen vil et flertall av de internasjonale studentene få gratis utdanning finansiert av det offentlige.

Tor André Johnsen (FrP) [09:56:51]: Norge bruker flere milliarder kroner hvert år på utenlandske studenter i Norge. Norge er et av svært få land som har gratis universitets- og høyskoleutdanning for utenlandske studenter. Det å ha et internasjonalt studentmiljø er bra, men vi må som nasjon konkurrere om å bli valgt som studieland som følge av akademisk attraktivitet, ikke fordi norsk høyere utdanning er gratis. Det er det siste, nemlig det med gratis utdanning, som er grunnen til at svært mange har søkt seg til Norge for å studere. Det er også et stort paradoks at Norge gjennom mange år har tilbudt gratis studier til studenter som kommer fra land hvor norske studenter selv må betale studieavgift for å studere.

Det som imidlertid krever regjeringens og ministerens oppmerksomhet nå, er den tøffe situasjonen norske studenter opplever når de studerer i utlandet. De sliter virkelig. Det håper og tror jeg at ministeren har fått med seg, og at ministeren vil gjøre noe med. I statsbudsjettet for i år har regjeringen dessverre kuttet i stipendandelen for en rekke norske studenter i utlandet. Det er veldig trist. Jeg håper det ikke vil gjenta seg i framtiden, men at det heller blir en økning. Det er det studentene trenger, det er det de fortjener, og det er det Norge trenger.

På toppen av at det er kutt i stipendene, har regjeringen ført en økonomisk politikk som har bidratt til at vi har tidenes laveste kronekurs. For norske studenter i utlandet betyr det at alle kostnader – alt fra skolepenger til hybelleie og alle måltider – omtrent har blitt 20 pst. dyrere. Samtidig som de altså har fått lavere stipendandel og økt lån, har også kostnadene økt, og prisene øker. Det er ingen god politikk for norske studenter i utlandet. Derfor advarte Fremskrittspartiet mot reduksjon i stipendandelen.

Jeg vil anbefale regjeringen å ta grep – bl.a. øke stipendandelen, ikke kutte den – som kan hjelpe norske studenter som studerer i utlandet, i lys av den meget tøffe økonomiske situasjonen mange nå opplever.

Grete Wold (SV) [09:59:22]: For SV er gratisprinsippet i norsk skole viktig. Det er viktig at utdanning ikke skal være forbeholdt dem med flersifrede beløp i nettbanken, eller dem som er så heldige å bli født her i lan-

det. Norske universiteter og høyskoler ønsker – og trenger – internasjonale studenter og internasjonale miljøer for å møte framtidens utfordringer, som det grønne skiftet, som vi må løse i fellesskap og på tvers av landegrensene. Det er ingen hemmelighet at SV er en forkjemper for å gjøre utdanning tilgjengelig for alle, uavhengig av hvor man er født, og hvem foreldrene er, men vi må også utforme politikk sammen med våre budsjettpartnere. Det er realiteten.

Det er kommet 93 hørings svar som alle er kritiske til lovendringen. For å svare på tilbakemeldingene fremmer SV to konkrete forslag til lovtekst som vi mener vil gi en bedre innretning, og som samtidig vil gi flere muligheten til å studere i Norge, uten kompliserte og fordyrende stipendordninger. For det første har mange universiteter og høyskoler uttalt at man vil strekke seg langt for å unngå en slik egenandel, nettopp fordi man ser verdien begge veier av å ha internasjonale studenter. Ved å endre fra «skal kreve egenandel» til «kan kreve» vil vi gi utdanningsinstitusjonene handlingsrom og muligheten til å forsøke å løse dette selv.

Dette vil være i tråd med politiske ambisjoner om å gi utdanningsinstitusjonene høy tillit og autonomi. Det vil gi muligheter for å legge til rette i egne budsjetter og minske sannsynligheten for at linjer legges ned, kanskje spesielt i distriktene og ved de mindre høyskolene. Videre mener vi det er viktig at vi ikke stenger døren for det globale sør, for de landene som vi har et strategisk samarbeid med. Utdanning er viktig for å bekjempe fattigdom og for å klare å oppnå den grønne omstillingen. SV mener derfor at ved å unnta disse landene – i tillegg til de unntak regjeringen selv foreslår, som SV selv sagt støtter fullt ut – vil innretningen på loven bli betydelig bedre og mer rettferdig.

Med dette tar jeg opp SVs forslag.

Presidenten [10:01:24]: Representanten Grete Wold har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Abid Raja (V) [10:01:47]: Regjeringen lukker døra til verden ved å nedprioritere utdanning i en tid der vi trenger mer kunnskap, ikke mindre. Regjeringens innføring av studieavgift for internasjonale studenter fra land utenfor EØS og Sveits har konsekvenser, og de er her allerede. Søkertallene fra land utenfor EU- og EØS-området har falt drastisk, og mange studieprogram står i fare for å bli nedlagt. Et eksempel er masterprogrammet i simulering og visualisering på NTNU i Ålesund, hvor rundt halvparten av studentene kommer fra land utenfor EU og EØS. At dette ikke ser ut til å gjøre det minste inntrykk på regjeringen og SV, er for meg uforståelig.

Regjeringens studentfiendtlige politikk gjør at vi kun får de rikeste studentene, ikke de flinkeste. For å løse

de store utfordringene vi står overfor, som klimakrisen og fattigdomsbekjempelse, trenger vi å samle kloke hoder. Innføringen av studieavgift rammer i størst grad studenter fra det globale sør, dem uten rike foreldre. Dette er altså den Arbeiderparti-ledede regjeringens – støttet av SV – nye solidaritetslinje.

I mange av disse landene er det vanskelig å få tatt høyere utdanning, og svært mange av studentene herfra studerer derfor på universiteter i andre land. Ved å innføre flere hundretusen kroner i egenbetaling fratrar regjeringen og SV disse studentene muligheten til å studere i Norge. Dette er ikke bare et tap for studentene, men også for Norge: Norske utdanningsinstitusjoner blir mindre mangfoldige, vi får mindre kunnskaps- og kulturutveksling, vi får lavere kvalitet, studieprogrammer vil bli nedlagt, og vi får redusert tilgang på kvalifisert arbeidskraft.

Dette er konsekvensene av regjeringens politikk, og at spesielt SV støtter Arbeiderpartiet i dette, er svært, svært skuffende. Ved innføringen av studieavgift bryter regjeringen med sine egne løfter fra sin egen regjeringserklæring, den såkalte Hurdalsplattformen. Der står det ordrett:

«Høgare utdanning i Noreg skal vere gratis, òg for internasjonale studentar.»

Pøh! Regjeringen og budsjettpartneren SV gravlegger gratisprinsippet i høyere utdanning, som lenge har vært grunnsteinen i norsk utdanning.

Innføringen har også medført store problemer for utdanningssektoren, og de har samlet protestert mot dette. At Borten Moe ser ut til å gi blanke i sektoren han selv er minister for, er mildt sagt oppsiktsvekkende. Ved innføringen vender også regjeringen ryggen til bærekraftsmål som skal sikre lik tilgang til god utdanning til en overkommelig pris.

Jeg håper regjeringen snart tar inn over seg konsekvensene av egen politikk. I tiden framover trenger vi sterke og mangfoldige utdanningsinstitusjoner med høy kvalitet, meningsmangfold og ulike perspektiver. Innføringen av studiepengene for studenter fra land utenfor EU, EØS og Sveits bidrar til det stikk motsatte. Vi må åpne døra til verden, ikke smelle den igjen.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [10:05:04]: I en tid der vi virkelig trenger felles kompetanse, der vi har utfordringer med pandemi, krig og økende grad av polarisering både lokalt og internasjonalt, setter vi opp en barriere for noe av denne kunnskapen og dette mangfoldet som vi virkelig trenger – i vår egen interesse og i solidaritetens navn. Jeg må bare si at jeg er utrolig skuffet. Det må være vanskelig for SV, for de har vært en foregangsstemme nettopp for utdanning og dette samarbeidet – det har jeg lyst å si – men det er trist å se at Arbeiderpartiet

og Senterpartiet har presset en budsjettpartner på plass i en så viktig sak.

Det gjelder kunnskap, mangfold og kompetanse som vi trenger – det er så mange globale utfordringer, og flere er nevnt her. Vi trenger deres perspektiver for at også vi, og alle norske studenter, skal være godt posisjonert for den kunnskapen som er etterspurt. Effekten av regjeringens kutt vil altså være at 70–80 pst. av utenlandsstudentene utenfor EØS-området vil forsvinne nærmest over natten. Det er institusjonsledernes egne meldinger.

Vi vet allerede at det er stor usikkerhet blant mange av dem som har søkt, og som tenkte at de skulle komme hit. Det er mange utfordringer med visumsøknadene, fordi dette har sådd tvil og kommer til å gjøre det umulig for mange av dem vi virkelig vil ha her. Nå er det de som er direkte sponset av egne myndigheter, eller de som er aller, aller mest bemidlet, som vil komme, og da mister vi de perspektivene.

I tillegg til det negative med å miste tredjelandsstudenter og å holde de fattigste ute fra studier i Norge er økonomien for høyskolene også et stort problem her. Det kan føre til at mange engelskspråklige studietilbud legges ned, også for studenter som er støtteberettigede, fordi studenttallet blir for lavt på disse tilbudene. Alle høringsinnspillene som er kommet, har vært kritiske.

Jeg står her med et papir fra Nasjonalt fagorgan for globale utviklingsstudier, som er VID vitenskapelige høyskole, Universitetet i Bergen, Universitetet i Agder, Universitetet i Tromsø, OsloMet, Universitet i Oslo, og det er så tydelig at dette vil svekke tilbudet for disse institusjonene. Derfor er jeg, som dere merker, både engasjert og irritert over at vi kan innføre noe sånt når vi ikke vet og aner hva konsekvensene blir over tid.

Ola Borten Moe har selv gitt uttrykk for bekymring over at vi i Norge ikke klarer å importere nok og rett arbeidskraft fra utlandet. Da bør statsråden absolutt ikke gjøre det vanskelig for studenter fra tredjeland å studere i Norge. Det statsråden i realiteten gjør, er å kutte en viktig gren som han og vi alle sammen sitter på innenfor viktige sektorer, innenfor helse, miljø og klima, fattigdomsbekjempelse og migrasjon. Den kunnskapen trenger vi, og da kan vi ikke kutte der. Vi kommer til å miste mye. Du verden så mye vi mister! Det hadde ikke kostet mye, men bokstavelig talt mister vi så mye nyttig kunnskap gjennom det forslaget som ser ut til å bli vedtatt.

Statsråd Ola Borten Moe [10:08:24]: Gratisprinsippet i norsk høyere utdanning ligger fast. Høyere utdanning i Norge skal fremdeles være gratis for norske studenter. Det kommer også til å være gratis for studenter fra EØS og fra Sveits. Det er også foreslått andre viktige

unntak for studieavgift i loven og en hjemmel for å fastsette andre unntak i forskriftsform framover.

Den økonomiske situasjonen krevde at regjering og storting gjorde klare prioriteringer i budsjettet for 2023. Å innføre egenbetaling for studenter fra land utenfor EØS og Sveits var en av disse prioriteringene. Norge er et av svært få land som har tilbudt gratis utdanning til alle internasjonale studenter. Samtidig må norske studenter i de aller fleste tilfellene betale studieavgift for å studere i utlandet. Det er nå svært få eller ingen andre europeiske land som ikke krever betaling av studenter, enten fra Norge eller fra land utenfor EU, unntatt noen tyske delstater. Det er ingen grunn til at det skal være annerledes her.

Norske universiteter har over lang tid arbeidet mye med å øke kvaliteten i utdanningene, og de er godt rustet til å rekruttere fra det som er et internasjonalt marked for internasjonale studenter. Det er viktig for meg å understreke at jeg synes vi skal rekruttere studenter til det norske studiesystemet basert på kvalitet, og ikke på at tilbudet er gratis.

Norske institusjoner har gjensidige utvekslingsavtaler gjennom samarbeid med en rekke utenlandske institusjoner. Jeg vil at det skal komme flere internasjonale studenter til Norge. Derfor er det også foreslått at disse utvekslingsavtalene er unntatt egenbetaling. Jeg foreslår også unntak for egenbetaling for flyktninger i Norge og for utenlandske statsborgere som har permanent oppholdstillatelse her. Det samme gjelder enkelte andre grupper som har en tilknytning til Norge gjennom tidligere arbeid eller utdanning. De studentene som på grunn av sånne forhold har rett til lån og stipend i Lånekassen, vil heller ikke måtte betale studieavgift.

Jeg foreslår at loven gir hjemmel for å fastsette forskrift om andre unntak for egenbetaling. I lovforslaget er det omtalt flere sånne unntak, og flere kan komme til. Et av unntakene er Samisk høyskole, for å gi mulighet for unntak for urfolksstudenter.

Så vil det på kort sikt, i alle fall trolig, bli færre utenlandske studenter i Norge. Det er en tilsiktet effekt. Så langt tyder tallene på at vi treffer ganske godt med anslagene våre. Det frigjør også kapasitet til flere studenter fra Norge og EØS.

Presidenten [10:11:30]: Det blir replikkordskifte.

Grete Wold (SV) [10:11:44]: Tilbakemeldingene fra universiteter og høyskoler er at man ikke er begeistret for innføringen av denne ordningen. Ikke minst er man kritisk til hastigheten, til hvor raskt dette skal innføres. Man har sammenlignet med andre land, og som det også har vært nevnt fra statsråden, har man brukt lengre tid på å få dette på plass, nettopp fordi vi ikke har hatt den type ordninger i landet tidligere. Hvilket sam-

arbeid har statsråden med høyskoler og universiteter for å sikre at dette blir gjort? Det blir nevnt gode overgangsordninger, men hvordan jobber man konkret for å sikre at dette faktisk er gjennomførbart?

Statsråd Ola Borten Moe [10:12:16]: Fra regjeringen og departementets side har vi vært spesielt opptatt av de administrative konsekvensene som Universitets- og høyskolerådet, spesielt, har pekt på. Vi har sammen med dem jobbet oss igjennom problematikken, og vi mener at det er etablert gode overgangsordninger for inneværende år.

Rent praktisk betyr det at siden vi ikke har landbakgrunn på alle som søker nå – det er noe som vil komme på plass fra og med neste år – vil det i inneværende år være en tillitsbasert ordning, så det vil være mulig å lure systemet hvis man vil. Jeg legger imidlertid til grunn at alle sammen er ærlige i dette tilfellet, som man også er i de fleste andre tilfeller når det gjelder omgang med statens midler.

Lovens formulering om at det er minst selvkost som skal legges til grunn for innbetaling, gjøres nå noe mer sjablongmessig, nettopp fordi man ikke har hatt tid til å utforme en detaljert oversikt over faktiske kostnader.

Grete Wold (SV) [10:13:19]: Takk for svar. Jeg har også et annet spørsmål, som går mer i retning av det som både statsråden og flere fra talerstolen i dag nevner, at man nå prøver å myke opp dette etter beste evne. Det blir også pekt mye på stipendordninger og unntak, og man forsøker på en måte å begrense konsekvensene litt. Kan man si noe nå om ulike stipendordninger, hvordan man konkret jobber med det, og hvordan man kan se for seg en sann innretning?

Statsråd Ola Borten Moe [10:13:44]: Vi har fra regjeringens side hele tiden vært tydelige på at det er en rekke unntak som kommer til å ligge til grunn, ikke minst utvekslingsavtalene mellom de ulike institusjonene, som jeg tror kommer til å bli et betydelig viktigere instrument framover for å få den grad av internasjonalisering som vi ønsker, og også en del andre unntak.

Når det gjelder et mulig stipend, har regjeringen varslet at det er noe vi jobber med. Jeg har allerede gitt et oppdrag til Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, HK-dir, og i den grad det blir fulgt opp, vil det bli fulgt opp i budsjettene framover, sannsynligvis sammen med SV.

Hege Bae Nyholt (R) [10:14:40]: UH-sektoren har vært negativ. Man sier at det er store, økte kostnader til administrasjon og til å innføre denne avgiften. Til tross for sju år med høyere utdanning – gratis høyere utdanning – i Norge klarer jeg ikke å fatte og begripe hvorfor

statsråden ønsker å innføre denne loven nå. Her går man glipp av viktig kompetanse inn i det norske utdanningssystemet, og det er rett og slett vanskelig å se hvor mye penger man tjener på dette. Så jeg ber om at statsråden bruker ett minutt til å forklare meg hvilket kunnskapsgrunnlag denne loven innføres på, for det klarer jeg faktisk ikke å se.

Statsråd Ola Borten Moe [10:15:24]: Dette er et budsjettspørsmål, og det er et av mange nødvendige økonomiske grep som regjering og storting tok i en svært krevende tid for fedrelandet. De økonomiske konsekvensene er grundig beskrevet både i statsbudsjettet og i bakgrunns materialet til proposisjonen. Vi får ikke noen annen praksis enn det som er vanlig i resten av verden. Så man kan si at det empiriske grunnlaget er rett og slett det systemet som eksisterer i nær sagt alle andre land enn Norge, som har vært annerledeslandet i denne sammenheng.

Det er også sann at et bredt flertall i Stortinget har vedtatt å fase ut de ekstra studieplassene som ble gitt under koronaen, det såkalte Utdanningsløftet 2020. Med dette grepet frigjør vi kapasitet til studenter fra Norge og EØS, og det gjør at man rett og slett klarer å opprettholde en større del av den kapasiteten som ble etablert under koronaen, til egne behov.

Hege Bae Nyholt (R) [10:16:28]: Det er noe som heter å spare seg til fant, og det er fort gjort å gjøre det når man har lite penger å rutte med. Jeg mener at vi vil tape på å ikke kunne møte klimakrisene, fattigdomskrisene og demokratikrisene, som er internasjonale, og som ikke på noen som helst måte er noe som bare kan løses innenfor landets grenser. Det er helt tydelig, bl.a. fra HK-dir, at det vil medføre betydelige administrative og økonomiske konsekvenser å innføre denne studieavgiften.

Senterpartiet er jo nettopp et av disse partiene som har gått i front med å omtale Norge som et annerledesland, hvor man selv skal råde grunnen, og hvor de norske prinsippene skal være gjeldende – ikke det som skjer der ute i verden. Hva er annerledes i dette spørsmålet? Hvorfor skal vi innføre en studieavgift fordi om de andre gjør det? Jeg håper at statsråden kan svare meg på det.

Statsråd Ola Borten Moe [10:17:23]: Både representantens spørsmål og en del av de andre synspunktene som har vært oppe i debatten, går egentlig litt tilbake til det som er kjernen ved det norske utdanningssystemet. Kjernen ved det norske utdanningssystemet er selvsagt at vi skal bygge opp et utdanningssystem primært for egen befolkning, og så er vi gjennom EØS-avtalen forpliktet til likebehandling i Europa. Det er selvsagt regjeringens primære mål og primære ønske med

vårt utdanningssystem at vi skal ha et godt utdanningssystem spredd utover hele landet, tilgjengelig for absolutt alle, og når man må prioritere, er ikke dette et unaturlig område å prioritere innenfor.

Så eksisterer det en del unntak, som jeg har referert til, og regjeringen jobber videre med en stipendordning, og så får vi se hvordan dette spiller seg ut til slutt.

Abid Raja (V) [10:18:20]: Tidligere har vi hørt representantene fra regjeringspartiene argumentere med at dette ikke kommer til å bli et substansielt kutt for sektoren, fordi de utenlandske studentene vil jo komme og vil ha betalingsvilje. Det er første gang vi hører statsråden si så klart fra talerstolen at det er en tilsiktet effekt at færre utenlandske studenter kommer til Norge, og at målsettingen her er å frigjøre studieplasser til norske studenter. Så dette henger sammen med den totale politikken til regjeringen: På den ene siden skal utenlandske studenter holdes utenfor, og på den andre siden skal vi holde norske studenter hjemme, ved at man har kuttet i deres stipendandel når de drar til utlandet.

Så dette er altså regjeringens nye proteksjonistiske linje. Hvor godt fornøyd er statsråden med at det er denne linjen regjeringen legger seg på?

Statsråd Ola Borten Moe [10:19:16]: Jeg vil benytte anledningen til å minne representanten Raja om at han har stemt for akkurat de samme kuttene i studieplasser i etterkant av korona som det regjeringen har foreslått, og som jeg tror alle partier på Stortinget har sluttet seg til. Det betyr at det er behov for å frigjøre kapasitet for å opprettholde den kapasiteten som ble etablert under den svært krevende koronatiden, og som vi etter mitt skjønn har behov for for å løse de store kompetanseutfordringene det norske samfunnet står foran, både i nåtid og i framtid.

Det er sånn at man av og til er nødt til å prioritere. Nå prioriterer vi innenfor strammere rammer, og etter mitt skjønn prioriterer vi på forsvarlig og fornuftig vis det som betyr mest for Norge og for vår mulighet til både å tilby egen befolkning utdanning og å klare å løse kompetansebehovene våre framover.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Dag-Inge Ulstein (KrF) [10:20:26]: Det er nesten utrolig å høre statsråden snakke om å frigjøre kapasitet og økonomi. Jeg er stolt av Kristelig Folkeparti, som legger inn full reversering av dette i revidert nasjonalbudsjett, for dette handler om utgifter til kompetanse som vi trenger, som er så avgjørende i den tiden vi er inne i.

Hør det Nasjonalt fagorgan for globale utviklingsstudier i Universitets- og høyskolerådet skriver i brev til komiteen: «Det foregår viktig læring på tvers av kulturer og erfaringer i internasjonale programmer».

Og så skriver de: «I møtet med studenter fra det globale sør opplever vi at norske studenter får et løft og en forståelse de ikke ville fått uten disse medstudentene.»

Videre skriver de:

«Dette vil redusere mangfoldet i våre studier, og den globale dialogen i klasserommet vil opphøre. Da reduseres samtidig studiekvaliteten, ikke minst i fag og programmer som omhandler globalisering, bærekraft og utvikling, noe som i siste instans også rammer våre norske studenter.»

Jeg vil spørre: Tar de feil? Tar alle disse universitetene og høyskolene feil? Hva er det statsråden har forstått, som de ikke forstår? Det må vi få vite når vi vedtar et så dramatisk grep for viktig kompetanse.

Statsråd Ola Borten Moe [10:21:36]: Jeg har lyst til å si to ting. For det første har denne regjeringen ambisiøse planer for fortsatt internasjonalisering innenfor norsk høyere utdanning og forskning. Det er først og fremst viktig som et kvalitetsvirkemiddel for å øke kvaliteten og tilgjengeligheten på både norsk utdanning og norsk forskning og dermed også – kan man hevde – relevansen.

Når det så gjelder tilgangen på kompetanse, som representanten Ulstein var opptatt av i sitt innlegg, er det min observasjon at man her blander flere deler av norsk politikk. Jeg er enig i at vi kommer til å ha behov for å tiltrekke oss mer kompetanse inn i det norske arbeidsmarkedet framover, men virkemiddelet da er ikke først og fremst den norske utdanningspolitikken. Virkemiddelet da er en diskusjon rundt den norske innvandringspolitikken. Det har som kjent vært innvandringsstopp i Norge siden 1976, mener jeg å huske. Det er andre land som har andre tilnærminger til dette, men som representanten vet, reiser dette en hel rekke andre viktige prinsipielle og praktiske spørsmål.

Presidenten [10:22:43]: Replikskordskiftet er dermed omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Abid Raja (V) [10:22:55]: Statsråden har ikke noen plikt til å komme tilbake til talerstolen for å svare ut det jeg kommer til å ta opp nå, men statsråden har anledning til å gjøre det hvis statsråden skulle ønske å avklare dette. For jeg stilte jo et spørsmål til statsråden, og det er noe med at man iallfall skal forsøke å svare på spørsmålet. Svaret hans gikk i retning av antall studieplasser opprettet og ikke opprettet, hvem som stemte

for, osv. Det var ikke det jeg spurte statsråden om, og det tror jeg statsråden veldig godt vet. Det jeg stilte spørsmål om, er at vi i debatten har hørt fra regjeringspartiene – helt fram til statsråden entret talerstolen – at kuttet i sektoren kommer til å bli hentet inn igjen ved at utenlandske studenter vil komme, og at de vil ha betalingsvilje. Det er første gang vi hører statsråden selv si det er en tilsiktet effekt at det vil komme færre utenlandske studenter til Norge. Det er første gang vi hører det, og det er det jeg stiller statsråden spørsmål om. Det svarer han på ved å vise til antall studieplasser som er opprettet og ikke opprettet.

Jeg spør rett og slett om det er ønsket politikk fra regjeringen at man skal holde utenlandske studenter ute. Når det er en tilsiktet effekt, ligger det jo i det at man vet at det er det som kommer til å skje. Så har man da innført en mindre andel i stipend til norske studenter som skal reise til utlandet, og så sier statsråden at ved at det nå frigjøres studieplasser i Norge, kan de norske studentene fylle opp disse. Dette er i praksis proteksjonisme i student- og universitetssektoren. Det er det jeg stiller statsråden spørsmål om. Det svarer ikke statsråden på. Han kommer ikke engang i nærheten av å forsøke å svare på spørsmålet, men begynner å snakke om kutt i noen studieplasser og om hvem som har stemt for hva.

Jeg håper statsråden kan komme tilbake til talerstolen for iallfall å forsøke å svare på dette spørsmålet – at ja, det er «en tilsiktet effekt» at det skal komme færre utenlandske studenter til Norge, at man har gjort dette for at de norske studentene skal bli i Norge og ikke dra til utlandet for å studere, og at man derfor også har kuttet stipendandelen deres, for at de skal fylle opp de studieplassene, at det er målet med regjeringens politikk.

Det må statsråden kunne klare å si noe om. Statsråden inviterte selv til denne diskusjonen da han i siste setning før han gikk ned fra talerstolen sa det er «en tilsiktet effekt» at det skal komme færre utenlandske studenter til Norge. Statsråden har anledning til å svare, og jeg er glad for at han har tegnet seg. Jeg ser fram til svaret.

Statsråd Ola Borten Moe [10:25:53]: Det må innledningsvis være lov til å si at av og til legger representanten Raja inn så mange forutsetninger og teorier i sine spørsmål at det kan være behov for oppklaring – så også i dette tilfellet.

Da jeg sa «tilsiktet», siktet jeg selvsagt til det faktum at vi har lagt inn en avvisningseffekt, altså en nedgang i internasjonale studenter til Norge på ca. 70 pst. Vi vet ikke om vi treffer på det eller ikke. Det kan hende at det blir høyere. Det kan hende at det blir lavere. De tallene vi har fått så langt, kan indikere at avvisningseffekten er mindre, men det vil i alle tilfeller bety at så lenge man betaler for seg, tilfører man sektoren penger. Det er pen-

ger som vil gå til å produsere nye studieplasser, forskning og studietilbud, og effekten vil uansett være den samme – mer kapasitet til å drive utdanning i Norge.

Det har ingenting å gjøre med et forestilt ønske om at færre norske studenter skal studere i utlandet. Det har denne regjeringen ikke noe mål om, snarere tvert imot. Vi ønsker mer internasjonalisering, vi ønsker at norske studenter skal reise ut, på samme vis som vi ønsker at internasjonale studenter skal komme hit til Norge. Men for å være klokkeklar: Slik dette er bygd opp, tilføres universitetene og høyskolene våre ressurser fordi uttrekket fra sektoren er mindre enn det vi tror er effekten av at færre kommer hit. Det er et mellomlegg som de får beholde. I tillegg får de beholde de pengene som de eventuelt får inn, og til sammen vil dette frigjøre kapasitet og skape nye muligheter for å bygge tilbud innenfor utdanning og forskning i Norge.

Presidenten [10:27:42]: Representanten Abid Raja har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Abid Raja (V) [10:27:52]: Jeg tenkte jeg skulle benytte det siste minuttet til å gjøre meg noen betraktninger om Arbeiderpartiet. De har holdt ett innlegg om denne saken, og det var relativt nedtonet. Jeg hadde kanskje ikke tenkt at jeg ville begynne å savne representanter som Martin Kolberg, men de hadde et verdisyn, enkelte av bautaene i Arbeiderpartiet, som gikk langs linjene til fagbevegelsens betraktninger om solidaritet, og i den solidaritetsbetraktningen lå innbakt gratisprinsippet om utdanning for særlig det globale sør. Det er det en Arbeiderparti-ledet regjering som kaster ut, sammen med statsråden, som jo veldig få har tiltro til at egentlig vil hjelpe sin sektor. Jeg savner representanter som Martin Kolberg og det tradisjonelle Arbeiderpartiet, som holdt solidaritetsfanen høyt. Med det vedtaket som fattes i dag, er solidaritet med det globale sør og studenter nullet ut.

Presidenten [10:28:57]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [10:29:08]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømavgifter (timesbasert stønadsberegning mv.) (Innst. 486 L (2022–2023), jf. Prop. 116 L (2022–2023))

Presidenten [10:29:28]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik:

3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Marianne Sivertsen Næss (A) [10:29:59] (komiteens leder og ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for et godt samarbeid i denne saken. Den foreslåtte endringen fra månedsbasert til timebasert stønadsberegning og en økning til 90 pst. stønadsgrad for alle måneder støttes av et flertall i komiteen. Flertallet støtter også at ordningen forlenges og gjelder for strømforbruket ut 2024.

Endringen vil gjøre det mulig for folk å vite hvor mye stønad de faktisk får i hver enkelt time, ved at de får stønad basert på prisen i de timene de faktisk bruker strøm. Dette vil gi husholdningene mer forutsigbarhet om hva strømmen koster til enhver tid. Endringen vil også kunne gi mer strømstøtte i måneder med store svingninger i pris. Det vil for enkelte være av stor betydning.

Et annet og bredere flertall i komiteen mener at strømstøtteordningen ikke skal omfatte husholdninger som kjøper rimelig konsesjonskraft fra kommunen. For husholdninger som har anledning til å kjøpe konsesjonskraft til langt under markedspris, vil strømstøtteordningen i praksis gi insentiv til å bruke mest mulig strøm. Dette mener flertallet i komiteen er svært uheldig, og de ber derfor regjeringen vurdere hvordan strømstøtteordningen kan avgrenses, slik at husholdninger som kjøper rimelig konsesjonskraft fra kommunen, ikke mottar støtte.

For Arbeiderpartiet har det vært viktig hele tiden å være villig til å se på forbedringer av dagens strømstøtteordning. Den lovendringen som vi gjør i dag, styrker ordningen og gjør den mer målrettet og forutsigbar, og den gir også, som LO skriver i sitt høringsvar, tillit til myndighetenes håndtering. Jeg vil også gjenta Arbeiderpartiets løfte om at vi skal stille opp så lenge det er nødvendig.

Strømstøtteordningen i Norge er en av Europas mest omfattende ordninger for husholdningene, og den er et politisk styringsverktøy, en politisk inngripen i et marked som Norge politisk har ønsket. Det er en universell ordning der ingen må stå med lua i hånda, som blå resept, barnetrygd og gratis sykehusbehandling, det vi ser på som sosialdemokratisk velferdsstat. Strømstøtteordningen er ubyråkratisk og et resultat av nybrottsarbeid.

Fram til 2021 hadde det norske kraftsystemet fungert godt i 30 år – med lave priser for folk og næringsliv,

sparte naturinngrep, forsyningssikkerhet, effektiv ressursutnyttelse og ikke minst inntekter til fellesskapet. Høsten 2021 fungerte ikke prisdelen lenger. Her kom strømstøtteordningen inn, og uten å ødelegge andre deler av det innarbeidede systemet, et system der ting henger sammen, kunne den innføres raskt.

Vi skal tilbake til mer normale priser. Veien dit går først og fremst gjennom mer fornybar energi, mer nett og mer energieffektivisering. Underveis har vi en god strømstøtteordning, og det skal vi være glade for. Jeg ser fram til debatten.

Ove Trellevik (H) [10:33:15]: Høgre støttar regjeringas mål om å forbetra straumstøtteordninga, men det går fram av proposisjonen og høyringsinnspela at det er knytt ein del kostnader til justering av denne ordninga. Tek ein omsyn til auka kostnader sett opp mot kva kvar enkelt husstand vil få i auka støtte, kan me oppleve at vinninga med å forbetra ordninga fort går opp i spinninga, og at det kanskje berre har marginal betydning for kundane. Det er ei rekkje hushald som har etablert gode vanar og har flytt forbruket til tider av døgnet med lågare straumpris og god kapasitet i nettet, og dette har vore ei ønskt utvikling frå samfunnet si side. Ulempa er at desse vil få mindre straumstøtte ved ei slik ny, vekta ordning. Straumrekninga vert kanskje òg meir komplisert å kontrollere for forbrukaren, og kostnadene ved å endra nettsystema kan verta store for kundane samanlikna med gevinsten ein kan oppnå.

Frå Høgres side ventar me at det vert sett på dette undervegs, og viss det viser seg at det vert så kostbart og krevjande å endra dette, må me kanskje ta ein fot i bakken og vurdere om det i det heile er nødvendig å gjera desse endringane.

Saksordføraren nemnde dette med konsesjonskraft. Eg takkar regjeringspartia for samarbeidet om dette. Det er urimeleg at nokon som får nærast gratis straum, òg skal få straumstøtteordning basert på ein marknadspris på straum. Eg tenkjer at det er ei god utvikling i saka at me tek vekk støtta for dei.

Det er òg andre ting som ikkje fungerer heilt godt – det har me vore inne på tidlegare òg – og det gjeld dette med fjernvarmekundar. Eg vil tilbake til Innst. 102 L for 2021–2022. Då slutta stort sett alle parti, bortsett frå Raudt og Framstegspartiet, seg til at straumstøtteordninga òg skulle omfatta fjernvarmekundar. Det er ein del fjernvarmekundar som ikkje får straumstøtte, og det bør dei kunne få. Det same fleirtalet har understreka at dette skulle gjelda både for dei som har tilknytingsplikt, og for dei som står utanfor tilknytingsplikt. Så når me no er så presise og fjernar det for dei som ikkje har hatt utfgifter på dette, bør me kunne sjå litt på den merkna den som det trass i alt er eit stort fleirtal bak i Innst. 102 L for

2021–2022, og sjå om ikkje fjernvarmekundane kan sjåast på med nye auge, slik at dei òg kan få straumstøtte.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:36:12]: Det har rent mye vann gjennom norske kraftmagasiner siden Stortinget før jul i 2021 første gang behandlet midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømavgifter. Etter det har ordningen blitt utvidet og justert og forlenget i flere omganger. Den gangen visste vi ikke at vi i Europa skulle ha en krig på kontinentet, med de ringvirkninger det har hatt på energifeltet og for økonomien.

Den sikringsordningen Stortinget den gang vedtok, har vist seg å være effektiv og har bidratt til at norske husholdninger i stor grad har blitt skjermet for de høye strømprisene i energimarkedet, og har dermed også vært avgjørende for å sikre velferden i husholdningene, som samtidig har møtt store økte kostnader på andre områder i en urolig tid.

Det er derfor rett å forlenge strømsikringsordningen for husholdningene ut 2024, samtidig som vi nå endrer støtten fra å være basert på gjennomsnittlig spotpris gjennom måneden til å basere seg på spotprisen time for time. Det gir trygghet, og det gir forutsigbarhet for husholdningene. Fellesskapet skal fortsette å stille opp for dem som møter uforutsette økte kostnader, og vi skal sørge for at det gis trygghet.

Jeg mener at både regjering og storting underveis i denne prosessen har vist at en har vilje til både å evaluere fortløpende og tilpasse ordningen slik at den er treffsikker når det trengs. Det er det vi gjør her i dag, så jeg er glad for at det er en omforent innstilling.

Terje Halleland (FrP) [10:38:15]: Jeg forstår at regjeringen har et behov for, og føler et visst press for, å vise handlekraft og å komme med forslag og innretninger som skal bedre situasjonen, men å kalle dette for kraftfulle forbedringer vet jeg ikke om står helt i stil med betydningen dette vil få for forbrukeren. På én måte går det rett vei, men handlingsrommet for regjeringen er betydelig større. Her er det store inntekter som fører til økte inntekter for staten når prisene går opp. Det vi er i ferd med å gjøre, er å hente kapital og verdier fra innbyggerne og fra næringslivet vårt og overføre dem til stat og kommune. Der hørte vi lederen av komiteen fortelle at det heter «sosialdemokratisk velferdsstat» i dag.

Jeg ser at støtten skal forlenges ut 2024. Det er jo bra. Det er flott å skape forutsigbarhet, men betyr det da også at regjeringen innser at vi kommer til å ha høye priser framover, og at de forblir høye? Det betyr igjen for så vidt at staten skal tjene mer penger, og at kommunene skal tjene mer penger, men uten at næringslivet vårt blir kompensert. Jeg er redd for at vi kommer i en situasjon der vi svekker konkurransevnen til eget næringsliv når

vi ser at andre nasjoner stiller opp for sitt næringsliv på en helt annen måte enn hva Norge og denne regjeringen evner å gjøre.

For Fremskrittspartiets del ønsker vi at det skal være et støttenivå på 100 pst. på de prisene som er over 50 øre. Det viktigste av alt med det forslaget er at vi ønsker å inkludere næringslivet, sånn at en kan ha et forutsigbart utgiftsnivå å forholde seg til. Jeg tror det hadde vært riktig, og at det hadde vært et viktig signal. Det er en kostnad for staten som de får inntekter av de samme kundene fra, så det kunne vært et rimelig alternativ å gå inn for, der en hadde sikret at i alle fall næringslivet vårt hadde de samme konkurransebetingelsene som våre venner i utlandet.

Jeg tar opp forslagene Fremskrittspartiet har alene eller sammen med andre.

Presidenten [10:41:04]: Da har representanten Terje Halleland tatt opp forslagene han refererte til.

Ola Elvestuen (V) [10:41:18]: Jeg synes både regjeringen og de andre partiene som stiller seg bak dette forslaget, tar altfor lett på de negative sidene ved det, i det som først og fremst er et forsøk fra regjeringen på å bli mer populære i landet. Man må også ta med seg hva dette vil føre til. Da kan en se på de høringsinnspillene som har kommet, og som ligger i saken. Når en går over til en timebasert strømregning – en får betalt hver time, en har 90 pst. støttenivå – og så utvider dette ut 2024, har det konsekvenser. Det er ingen endringer for å bedre den sosiale profilen. Det vil fortsatt være sånn at de som bruker mest, vil få mest støtte.

Hvis vi ser på høringsinnspillene: Reguleringsmyndigheten for energi, RME, som vi bør høre på, sier at dette kommer til å ta vekk veldig mye av insentivene for strømsparing. Der får du dekket alt uansett. Det tar også vekk insentivene for å flytte forbruket over til natten, eller andre tider hvor strømmen er billig, så forsyningssikkerheten vil også bli dårligere. Det er store kostnader, og det er en stor ressursbruk for nettselskapene som ligger inne i dette forslaget.

Høringsinnspill fra NVE, Distriktsenergi, Samfunnsbedriftene Energi, Statistisk sentralbyrå – alle påpeker det samme: at nå får de områdene av landet hvor en tredjedel av befolkningen bor, ingen prissignaler for å spare strøm. Vi må forvente at dette vil få konsekvenser. Det ser vi nå, særlig på installering av solcelleanlegg. Stadig vekk i denne salen har vi hatt forslag om at vi vil ha mer solcelleanlegg. Vi hadde en nærenergireform vi behandlet bare for noen dager siden. Der er det mer solceller. Vi ser at det installeres mye nå, men ordrebøkene tømmes raskt. Vi ser det også på Google-søk på solceller, som hadde en voldsom økning i fjor, og som allerede har falt med 60 pst. Det er det ingen grunn til, men det er

ikke noe nå som driver installering av solceller, og det er ingenting som nå driver energisparetiltak. Det blir spennende å se hvordan det går med utviklingen av varmepumper og annet, for de ordningene er innrettet sånn at det ikke har noen betydning å gjøre endringer. Det har ingen betydning å spare, og man kan gjerne utsette utviklingen og installeringen også av solcelleanlegg.

Venstre vil stemme imot hele A, men gå inn for B, som tar ut dem som har rimelig konsesjonskraft.

Une Bastholm (MDG) [10:44:41]: Jeg vil starte med hvorfor vi har en strømstøtteordning. Norge innførte en strømstøtteordning som et kjapt svar på et akutt problem, nemlig ekstraordinært høye strømpriser som følge av en brutal angrepskrig, en energikrig, som Putin førte mot Europa, kombinert med knapphet på strøm i Sør-Norge. Å innføre en strømstøtteordning raskt var nødvendig og riktig, men måten vi kommer oss ut av krisen på, er ikke ved å fortsette med brannslukking, det er ved å spare på energi, produsere mer fornybar energi og omstille oss vekk fra fossilt, samtidig som befolkningen bør få en andel av de økte inntektene fra strømselskapene, som nå får mye mer inntekter på grunn av høye strømpriser. Det bør vi gjøre på en måte som er sosialt utjevne.

Regjeringens strømstøtteordning er derimot en dårlig modell; den svarer verken på energikrisen eller på folks behov for forutsigbarhet. Regjeringens strømstøtte stanser ikke årsaken til de høye strømprisene. Den behandler symptomene og forsterker samtidig krisen fordi den er en subsidiering av energiforbruk, der de som forbruker mest strøm, får mest støtte. Regjeringen har fullstendig oversett at energisparing er et viktig våpen i kampen mot Putins energikrig. Ved å redusere strømbruken i Norge blir også resten av Europa mindre avhengig av å importere gass. Dermed mister Putin et av sine viktigste kort, nemlig å holde tilbake russisk gass sånn at europeere sitter igjen kalde og med dyrere strøm. Det har EU og andre land i Europa forstått for lengst, og de har igangsatt store investeringer nettopp i strømsparing.

Miljøpartiet De Grønne har flere ganger i Stortinget foreslått en strømstøtteordning med en annen modell og en annen innretning, i stedet for å støtte forbruket. Det er en strømbonus, som vil gi en del av statens ekstraordinære overskudd tilbake til forbrukerne ved at alle innbyggere i områder med høy strømpris, uavhengig av inntekt og strømforbruk, får like mye utbetalt. Familier med unger vil komme spesielt godt ut om de har et helt gjennomsnittlig eller et lavt energiforbruk. Denne ordningen, i motsetning til makspris eller regjeringens ordning, ville ha gitt en større motivasjon til å spare på strømmen for dem som kan det, og det ville ha vært mer

sosialt innrettet. En sånn løsning ville også stått seg over tid og hjulpet oss til å omstille oss til en mer sosial og klimavennlig hverdag. Derfor får vår modell også bred støtte fra både samfunnsøkonomer og store deler av energibransjen. Forslagene til endringer i strømstøtte som vi behandler i dag, bidrar verken til å hjelpe dem som trenger det mest, eller til å få folk til å spare energi.

Vi mener dette er en tapt mulighet til å bidra til å løse energikrisen, til å gi folk mer å rutte med og til å innrette ordningen til en mer sosial profil. Derfor støtter ikke Miljøpartiet De Grønne forslagene, men vi støtter forslaget om å avgrense ordningen sånn at de som mottar billig konsesjonskraft fra kommunen, ikke mottar støtte.

Sofie Marhaug (R) [10:48:04]: Strømprisene går kanskje ned, men strømpriskrisen er neppe over. Vi kommer også i framtiden til å ha høye og ustabile strømpriser, og det går selvfølgelig ut over husholdninger, som er det vi diskuterer i dag, men også ut over næringslivet. Det er under en måned siden Munck Cranes, en stor bedrift i Bergen, gikk konkurs på grunn av de høye strømprisene. 110 ansatte hadde den. Det var i mai. De langsiktige virkningene av de høye og ustabile strømprisene over tid slår altså ned i hele samfunnet – i strømregningene til folk, men kanskje mer alvorlig, i hvert fall på sikt, på den måten at det går ut over arbeidsplassene til folk.

Rødt er for forbedringer av strømstøtteordningen. Selv om det ikke er vår foretrukne løsning på strømpriskrisen, støtter vi de forslagene vi mener bidrar til å forbedre den og gir økt støtte til folk som trenger det. Det er det faktisk ganske mange av, fordi strøm er en vare, en nødvendighet og et gode alle trenger for å overleve.

I går kom det en veldig interessant rapport fra Statistisk sentralbyrå som går igjennom utslippene til Norge og måler utslippskuttene våre. De har ikke gått så veldig ned, og de har faktisk gått veldig opp for næringsliv og husholdninger knyttet til oppvarming. Hvorfor? Jo, det er fordi strømprisene har vært høye. Da er det for så vidt bra at vi sparer på strømmen, men hva skjer når vi sparer på strømmen? Jo, veldig mange velger – fordi de er avhengige av varme for å overleve og for at bedriften skal gå rundt – mindre klimavennlige alternativer. I akkurat den sektoren, oppvarming for næringer og husholdninger, gikk faktisk utslippene opp med 12,3 pst. det siste året, så at det skal være så utrolig klimavennlig med høye strømpriser, stiller jeg meg svært tvilende til. Det er en helhet her som man går glipp av hvis man tror det, og det handler om at alle trenger energi for å overleve.

Jeg fremmer Rødts primære forslag. Vi mener at en makspris for vanlig forbruk og en høyere pris for overforbruk er noe som vi ikke har utredet skikkelig. Det

kommer kanskje noe etter valget, men det mener vi er litt vel sent. Vi har hatt to år nå på å se på prisreguleringsmekanismer, ikke bare støtteordninger. Dette mener vi er synd, for det er det som må til hvis skal få bukt med problemene for næringslivet.

Presidenten [10:51:07]: Da oppfattet presidenten at representanten Sofie Marhaug tok opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Terje Aasland [10:51:19]: Dette er en viktig forbedring av strømstøtteordningen. Ordningen blir nå mer relevant. Den blir mer treffsikker, spesielt i perioder da prisene varierer mye. Jeg mener også den blir enklere å forstå for strømkundene.

Regjeringen har forbedret og utvidet strømstøtteordningen en rekke ganger siden den ble etablert på rekordtid etter at vi overtok regjeringskontorene i 2021. Trygghet har vært grunnlaget for dette. Det er også derfor vi gjør disse endringene nå. I stedet for at støtte beregnes basert på månedssnitt, går vi over til å dekke 90 pst. over 70 øre til den enhver tid gjeldende timeprisen for strøm. Folk vil få støtte for den strømmen de faktisk bruker, og det tror jeg er riktig å gjøre i fortsettelsen.

Vi har en god strømstøtteordning i Norge. I snitt fikk en husholdning dekket 26 000 kr av strømregningen sin i fjor. Månedlig snitt treffer godt når prisene er jevne. Denne justeringen ville utgjort lite for den enkelte husholdning i de aller fleste månedene i fjor, men vi så også eksempler på måneder i fjor da prisene varierte mer. I november ville f.eks. timebasert strømstøtteordning gitt 52 pst. økt støtte til en gjennomsnittlig husholdning. Derfor blir ordningen mer forutsigbar og enklere å følge med på etter denne justeringen.

Selv om strømprisene er lavere nå enn i fjor, er det fremdeles usikkert hvordan det vil se ut framover. Folk skal føle seg trygge på at fellesskapet stiller opp dersom strømprisene fortsetter å være ekstraordinært høye. Denne endringen er ikke enkel å gjøre. Nettselskapene må legge om systemene sine, og arbeidet vil ta tid. Vi har likevel tatt sikte på at endringen vil gjelde fra og med septemberforbruket, og jobber for å kunne realisere det. Jeg mener det er riktig at vi får gjort det. Så fort nettselskapene kan administrere den nye ordningen, vil strømstøtten beregnes basert på timepriser, og fram til timesoppløsning er på plass, settes stønadsgrensen til 90 pst. Staten dekker da en større andel av folks strømregninger.

Presidenten [10:53:26]: Det blir replikkordskifte.

Ola Elvestuen (V) [10:53:42]: Når man øker strømstøtten til 90 pst., og man får strømstøtte for hver time man har forbruk, og man også får vite at det skal vare ut

hele 2024 – staten dekker altså alt – er statsråden da bekymret for at investeringsviljen for energieffektiviseringstiltak, som produksjon av egen energi, altså solcelleanlegg, vil gå ned? Hvilke insentiver vil folk egentlig ha igjen for det de neste to årene?

Statsråd Terje Aasland [10:54:17]: I dag er strømprisen 116 øre i mitt område. Usikkerheten knyttet til kostnadene i tiden framover er stor. Vi vet ikke hva det blir. Vi dekker 90 pst. av det som til enhver tid er gjeldende spotpris. Jeg mener det er gode initiativ for nettopp å investere både i energieffektiviseringstiltak og i tiltak hvor det er muligheter for å få på plass lokal energiproduksjon.

Jeg mener altså at det forslaget som nå foreligger, i utgangspunktet ikke tar vekk insentivene for at en fortsatt skal fokusere på enøk og på å bygge ut lokal energiproduksjon. Tvert om har regjeringen gjort en rekke tiltak for at det skal bli både enklere og bedre å kunne bygge ut og dele f.eks. solenergi.

Ola Elvestuen (V) [10:55:09]: Det er situasjonen framover som vil vise i hvilken retning det går, for, som statsråden sier, på den ene siden gjør vi nå det ene vedtaket etter det andre fordi vi ønsker mer solenergi, vi ønsker mer energieffektivisering, men samtidig innretter vi strømstøtteordningen på en sån måte at det blir mindre og mindre insentiv for faktisk å gjøre det. Da blir spørsmålet: Er statsråden villig til å se på hvordan dette utvikler seg, også for å se om vi må gjøre endringer i ordningen sån at vi kan få fram den endringen vi jo trenger, med mer fornybar produksjon – 8 TWh solenergi er det vi ønsker innen 2030 – og også mer strømsparetiltak? Er han villig til å vurdere dette, eller er det fra regjeringen nå låst ut 2024, sån som det ligger i forslaget?

Statsråd Terje Aasland [10:56:03]: I motsetning til Venstre, i hvert fall sån som det høres ut nå, er vi oppvakt av at folk skal ha trygghet i en krevende tid. Det er nettopp det som har vært grunnelsen for at vi innførte strømstøtteordningen, det er det som har vært grunnelsen for at vi har forsterket strømstøtteordningen, og det er også grunnelsen for at vi gjør disse endringene nå.

Trygghet til folk i en situasjon hvor strømprisene er unormalt høye, det skal folk vite at de har med den regjeringen som sitter nå. Jeg regner med at også SV, som er vår gode samarbeidspartner på budsjett, gir den forutsigbarheten til folk, for det er viktig når tiden er som den er nå. Så kommer vi hele tiden til å legge fram tiltak for og forslag til hvordan vi skal styrke enøkarbeidet, vi legger fram en handlingsplan i løpet av høsten, og vi har

også gjort forbedringer i allerede eksisterende ordninger, nettopp for å få på plass mer lokal energiproduksjon.

Ola Elvestuen (V) [10:57:00]: Statsråden snakker om at man må gi trygghet, men stillstand gir jo ikke noe trygghet. Det som er viktig her, er at vi også har den endringen, så vi kan møte svingninger som kan komme i årene framover, både ved at vi produserer mer fornybar energi og legger til rette for å produsere mer fornybar energi, og at vi også får mer effektive strømstøttetiltak. Nå høres det ut på statsråden som det egentlig ikke har noe å si hvordan utviklingen er, fordi man allikevel står fast. Så jeg spør igjen: Er regjeringen innstilt på å se på hvordan dette utvikler seg, og på å kunne gjøre justeringer, sånn at vi får bedre insentiv også for egen energiproduksjon og energieffektiviseringstiltak dersom det viser seg at det nå i stor grad stopper opp?

Statsråd Terje Aasland [10:57:49]: For denne regjeringen er trygghet for folks økonomi helt vesentlig. Det er det som er grunnlaget for at vi har innført strømstøtteordningen, og det er grunnlaget for at vi også forbedrer den nå. Jeg tror en må leve litt i en fantasiverden hvis en tror at folk, selv når prisene er som i dag, 116 øre, og vi dekker 90 pst., ikke fortsatt vil fokusere på å bruke strømmen rasjonelt og effektivt og samtidig sørge for å gjøre gode enøktiltak. Det er et høyere nivå enn det en er vant til i Norge, men jeg antar og legger til grunn at husholdningene kommer til å være opptatt av det også i fortsettelsen.

Une Bastholm (MDG) [10:58:38]: Miljøpartiet De Grønne er veldig enig i at staten bør dele de økte inntektene den får fra høy strømpris, med befolkningen. Likevel er den modellen for strømstøtte vi har i dag, en dårlig modell, fordi den gir mest støtte til dem som forbruker mest strøm. Det gjør at man har et høyere strømforbruk enn man kunne hatt – og forsterker en energikrise, samtidig som den er lite sosialt utjevne. Tvert imot gir den mest til dem som har mulighet til å forbruke mest strøm. Det kan sammenlignes med vannmangelen vi har akkurat nå i Oslo. Hvis det hadde kostet å bruke vann, skulle vi da altså subsidiert vannforbruket til befolkningen for å hjelpe dem, istedenfor å ha en sosialt utjevne ordning som gjør at de som trenger det mest fordi de får en strammere økonomi, får en rausere pengebok. Det er det som er Miljøpartiet De Grønnes forslag – en strømstøttebonus hvor man deler ut like mye av de økte inntektene til alle innbyggerne i områder med høy strømpris. Hvorfor har ikke regjeringen vurdert en sånn ordning?

Statsråd Terje Aasland [10:59:42]: Fordi vi mener den ikke er mer rettferdig. Det er ikke sånn at det bare

er lavinntektsfamilier som bruker lite strøm. Lavinntektsfamilier bruker også mye strøm. Det gjelder f.eks. småbarnsfamilier og nyetablerte. Vaskemaskin, tørketrommel og varme skaper selvfølgelig høye kostnader for veldig mange også i lavinntektsgruppene eller i en nyetableringsfase med store lån osv., og da treffer vi alle ut fra det strømforbruket de har, opptil 5 000 kWh. Det mener jeg er en god og sosial ordning i denne situasjonen.

Hvis en går inn i evalueringen fra SSB av strømstøtteordningen, viser den veldig tydelig at strømstøtteordningen har en viktig funksjon, og at det er ulike inntektsgrupper i forbruk helt opp til 5 000 kWh. Det mest sosialt utjevne i det som regjeringen sammen med SV har gjort, er å styrke bostøtteordningen nettopp for å kompensere for høye strømpriser.

Une Bastholm (MDG) [11:00:46]: Det stemmer at det er vanskelig å få en så finmasket støtteordning at en kun retter støtten inn mot dem som har et høyt forbruk, men trenger den mest. Men det er forsket ganske mye på dette, og vi vet at de som forbruker mye strøm, stort sett er vel bemidlede folk. Det er veldig lite sosialdemokratisk å fordele mye av de inntektene staten har, til innbyggere som allerede har god evne til å betale sitt eget høye strømforbruk, og det er det vi gjør i dag. Derfor har organisasjonen Fornybar Norge frontet denne modellen som Miljøpartiet De Grønne også tar til orde for, som er en vannkraftbonus. Nils-Henrik M. von der Fehr, professor ved Økonomisk institutt ved Universitetet i Oslo, har støttet det, hans kollega Bård Harstad ved Universitetet i Oslo, professor emeritus Erling Moxnes – jeg kunne ha fortsatt. Det er veldig mange som har vært ute og ytret seg om at modellen burde vært annerledes innrettet.

Statsråd Terje Aasland [11:01:51]: Med Miljøpartiet De Grønnes modell vil også de som har de aller største formuene, få lik strømstøtte, eller samme uttelling som de som har aller minst, så det er urettferdighet i begge modeller, kanskje. Men det er jo ikke en fordelingsmodell som ligger til grunn for denne strømstøtteordningen. Det er en strømstøtteordning som er innrettet sånn at den dekker noe av de ekstremt høye strømprisene når strømprisene og spotprisen blir over 70 øre. Jeg mener det er en god ordning, en riktig ordning, og den skal vare ut 2024 fordi det er usikkerhet om hva strømkostnadene kommer til å være i fortsettelsen.

Presidenten [11:02:35]: Replikordskiftet er omme.

Lars Haltbrekken (SV) [11:02:56]: Det er ingen tvil om at strømstøtteordningen kunne ha vært bedre ut-

formet, også med tanke på energieffektivisering. Det er også klart at når vi nå går over til en timebasert beregning av strømstøtten, kan det ha negative effekter for energisparingen, men jeg deler ikke den frykten i så stor grad som enkelte. Vi så at i fjor, til tross for en strømstøtte, reduserte deler av husholdningene i Sør-Norge sitt strømforbruk med hele 9 pst. Jeg tror vel ikke vi har sett en tilsvarende reduksjon i strømforbruket noen gang før, så det viser at folk faktisk reduserer strømforbruket selv om de mottar strømstøtte.

Jeg frykter heller ikke at det å gå over til en timebasert fastsettelse av strømstøtten vil bety noe fra eller til på energieffektiviseringsinnsatsen. Jeg tror det er de færreste som sitter og følger med time for time på sitt eget strømforbruk. Det helt klart at uavhengig av strømpriskrisen trengs det en mye sterkere satsing på energieffektivisering. Det kommer SV til å jobbe for også i tiden framover.

Mani Hussaini (A) [11:05:02]: Jeg skal forsøke å ikke forlenge debatten mer enn nødvendig.

Jeg vil starte med å si at jeg er veldig glad for at regjeringen gjør en god strømstøtteordning enda bedre og enda mer rettferdig. Jeg tegnet meg da flere her tok opp hva strømstøtteordningen i tillegg skulle være. Det vi er opptatt av å si, er at strømstøtteordningen skal være en sikkerhet for befolkningen i en tid hvor strømprisene er høye og uforutsigbare – det er det den skal være. Den skal være en universell ordning, slik at alle husholdninger skal være trygge på at vi stiller opp når strømprisen er slik den er. Det skal være en universell ordning, ikke en omfordelende ordning som flere har tatt til orde for. For å omfordele har vi mange andre grep, som f.eks. skattepolitikken, som vi gjerne kan ta en debatt på. Det er viktig å ha for seg hva strømstøtten skal være.

Så mener jeg at denne omleggingen som regjeringen legger opp til, er veldig rettferdig fordi den er veldig forståelig. Man får støtte ut fra hva man faktisk bruker, ikke ut fra et snitt i egen prissone. Bare for å illustrere: De som egentlig har vunnet på dagens strømstøtteordning, er de som har hatt kapital og interesse for å investere i smartlading av elbiler, de som har hatt kapital og interesse for å investere i smarte varmepumper. Det er ikke alle som har det; det er faktisk de færreste som har den anledningen. I de to årene vi har gitt strømstøtte, er det de med muligheten for å kunne lade smart og innrette sitt strømforbruk etter det, som har fått mer enn resten. Nå skal vanlige folk som ikke har disse mulighetene, faktisk få den reelle støtten de har krav på. Derfor mener jeg det er et veldig bra forslag. Så er jeg, i likhet med representanten Haltbrekken, ikke redd for at denne omleggingen vil gjøre at folk nå ikke vil bry seg om å tenke smart og rasjonelt når det gjelder strømforbruk. Prisene

er høye. Når prisene er høye, er det i seg selv et insentiv for faktisk å spare.

Ola Elvestuen (V) [11:07:52]: Bare for å understreke det: Venstre er også for en sterk strømstøtteordning. Det har vi vært for, og det er vi fortsatt, men vi mener det ikke er den samme rasjonelle begrunnelsen for denne timebaserte støtten. Strømstøtteordningen vi har, treffer bredt, men man har også mulighet til å påvirke eget strømforbruk – man kan vaske om natten og påvirke kostnadene man har.

Som representanten Hussein nettopp tok opp, er det også ressurssterke folk som investerer for å spare energi. Det har de hatt insentiv til, også med den ordningen som er. Men med denne, når man får 90 pst. støtte uansett, vil man gjerne utsette disse investeringene, enten det er solcelleanlegg eller andre smarte løsninger, og det er jo den teknologiutviklingen vi ønsker å stimulere til. Jeg synes man i hvert fall må se på hvordan dette utvikler seg, om dette stopper opp eller ikke, og det vil vi se de nærmeste månedene. Vil det bli færre solcelleanlegg hos private etter hvert som ordrene fra i fjor begynner å bli ferdigleverte? Vil dette fortsette, eller utsetter man fordi man får uansett 90 pst.? For de fleste er dette et regnestykke man ser på. Vil det lønne seg, eller avventer man? Jeg tror det er en fordel for alle.

Vi skal ha en god strømstøtteordning, men mens vi har den, er det en fordel for alle om vi samtidig støtter opp under de omstillingene vi trenger, både for mer lokal energiproduksjon og flere og smarte løsninger for å tilpasse forbruket. Det er bra, og det holder kostnadene nede i nettselskapene og alle steder, i tillegg til at vi har insentiv for energieffektivisering. Det gjelder å finne den riktige balansen for det. Det er her Venstre mener at når man legger støtten på hver time, blir balansen feil – man får en støtte som treffer alle, men man mister også viktige insentiv for strømsparing og omlegging som veldig mange har ressurser til, selv om det nå er høye priser.

Presidenten [11:10:18]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [11:10:24]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i energiloven og plan- og bygningsloven (vindkraft på land) (Innst. 483 L (2022–2023), jf. Prop. 111 L (2022–2023))

Presidenten [11:10:39]: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:11:07] (ordfører for saken): Jeg vil starte med å takke komiteen, departementet og statsråden for godt samarbeid i en viktig sak. Dette er en sak som har blitt behandlet raskt i komiteen, for komiteen har vært opptatt av at det er viktig at dette regelverket kommer på plass, slik at konsesjonsbehandling og eventuelle nye prosjekter kan komme.

Disse forslagene har en lang forhistorie, der vi som storting nok må innse at det var en så stor vilje til å bygge ut bl.a. vindkraft at det ble gitt mange konsesjoner. Man skal huske at det tok litt tid før utbyggingene kom, slik at noen opplevde at de prosjektene som kom, var annerledes enn de som var tenkt da tillatelsen ble gitt. Derfor ble det også en bråstopp. Et samlet storting sa at man ønsket et nytt regelverk, og det er det regjeringa leverer på nå.

På tross av noen mindretallsforslag er det stort sett bred enighet i komiteen om proposisjonen og forslagene som ligger der. Forslagene innebærer at det innføres krav om arealavklaring for vindkraftverk etter plan- og bygningsloven i form av områderegulering som avklarer de overordnede arealmessige forutsetningene. Å flytte dette fra energiloven og over til plan- og bygningsloven har vært viktig for komiteen tidligere – og er det også nå.

Det er også et punkt om at konsesjon etter energiloven ikke kan gis før områderegulering er vedtatt. Byggefrist er et stikkord som Stortinget var opptatt av i forrige periode, og som regjeringa også viser til. Det er bred enighet om – og komiteen presiserer det tydelig – at når byggefristen er gått ut, kan kommunen igjen gjøre endringer. Det betyr at en gir enda mer myndighet til kommunene.

Kristelig Folkeparti er med på noen mindretallsforslag, så før jeg glemmer det, tar jeg disse opp. Bakgrunnen for disse er at vi bl.a. ønsker å presisere kommunenes myndighet tydeligere, sånn at de får hånda enda mer på rattet. Noe av dette skriver komiteen i merknader, men flere av oss ønsker å få dette inn i lovteksten. Begrunnelsen fra Kristelig Folkeparti er at når man gir kommunene mer myndighet og makt, og de opplever større trygghet i saken, er de også mer villige til å ta den risikoen som av og til oppleves, for å få prosjektet utredet – og eventuelt lettere kunne si ja. Gjennomgangstonen her er at kommunene skal kunne bestemme mer.

I tillegg samler komiteen seg om et annet viktig forslag, nemlig det som gjelder bakkemontert solenergi. Det var innspill i høring og i flere prosesser om at dette

har store arealmessige konsekvenser og burde vært inkludert i lovverket. De fleste partiene samler seg om å be regjeringa vurdere hvordan dette kan gjøres på en ny måte, og eventuelt komme med en ny sak.

Presidenten [11:14:07]: Representanten Kjell Ingolf Ropstad har tatt opp de forslagene Kristelig Folkeparti er en del av.

Marianne Sivertsen Næss (A) [11:14:21] (komiteens leder): Investeringene i fornybar energi faller for femte år på rad. Det lyser rødt for den historiske energinasjonen Norge dersom vi ikke får opp farten. Halvparten av vårt energiforbruk i dag er fossilt. Det skal bli fornybart.

Vi har gått inn i det grønne skiftet uten en plan for hvordan vi skal produsere nok kraft. Vi må bare være ærlige: Vi henger etter. Framover trenger vi en helt annen mentalitet og et helt annet tempo. Energifeltet har vært et forsømt område gjennom mange år. Det er vi i gang med å endre.

Mye gikk galt ved forrige vindkraftutbygging. Mange prosjekter ble bygd på veldig kort tid. De ble bygd på gamle konsesjoner, og mange ble veldig mye større enn det kommunene ble forespeilet. Jeg har inntrykk av at mange kommuner og lokalbefolkningen der føler seg overkjørt. Fosen er et eksempel, hvor man kunne lagt mye bedre til rette for reindriften på et tidlig tidspunkt. Man viste ikke nok respekt for interessene i området og endte opp med en dom i Høyesterett. Det må vi ta lærdom av.

Vi går nå i gang med å bygge en ny samfunnskontrakt for vind på land, der vi legger igjen flere verdier lokalt, der vindkraften skal gi arbeidsplasser lokalt, og der kommunene har kontroll over hvor det blir bygd, og kan stille krav. Ved utbygging av fornybar energi 2.0 er det utrolig viktig at det skaper fordeler for lokalsamfunnene. Utbyggerne må møte lokalsamfunn med respekt. De må også ha kompetanse om samisk kultur der det kreves. Verken sol, vind, havvind eller andre energiformer vil bli bygd ut uten lokal aksept, hensyn til natur og miljø, samiske interesser og sameksistens.

Dagens sak, som omhandler endringer i energiloven og plan- og bygningsloven knyttet til vindkraft på land, er et steg i riktig retning. Endringene innebærer bl.a. at kommunene får kontroll over hvor det bygges ut gjennom krav om områderegulering. Vi styrker nå kommunenes rolle. Dette gir økt legitimitet, bedre forankring og bedre tilpassede løsninger. Det legges også opp til mer effektive og ressursparende prosesser, hvor det så langt som mulig kan unngås unødvendig dobbeltbehandling.

Kommunene kan også regulere flere forhold, som synligheten av turbinene, maksimal høyde og inngreps-

frie områder. For å bygge folkelig oppslutning om fornybar energi må vi altså bygge en ny samfunnskontrakt: mer makt og mer igjen til kommunene.

Jeg mener denne regjeringen har fattet flere energipolitiske beslutninger av betydning enn det som er gjort de siste 20 årene. Nå kommer nye endringer månedlig, innenfor havvind, solkraft, vind på land, energi-effektivisering, osv. Jeg har tro på at vi skal klare å snu utviklingen og få flere til å investere i fornybar energi.

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:17:35]: Jeg vil starte med å skryte av saksordføreren, som har gått grundig inn i problemstillingene, og også av de mange organisasjonene som har gitt veldig viktige høringsinnspill til denne lovsaken.

Vi har bygd ut 15 TWh med vindkraft de siste ti årene. Det har bidratt til at økningen av kraftproduksjonen har vært større enn økningen i forbruket fram til nå. Framover trenger vi enda mer vindkraft for å opprettholde en sterk kraftbalanse, men det har vært helt nødvendig å ta hensyn til den sterke motstanden. Det har vært enighet om at vi skulle gå i denne retningen og nå si at der vindkraft er ønsket lokalt, skal det kunne bli raske, smidigere og bedre prosesser for det, mens der man ikke ønsker vindkraft lokalt, kan det enkelt avvises.

Jeg er veldig glad for den enigheten vi har, og hvis regjeringen også skrinlegger dette forslaget til grunnrenteskatt som nå er utsatt, vil det bygges langt mer vindkraft framover der det er ønsket.

Jeg synes det er positivt at komiteen har vært enige om nå å ha en rask prosess for å få på høring dette med konsesjon for bakkemontert solkraft. Det vil bli neste steg, og det er enighet om at den prosessen må gå raskt.

Jeg må også i den forbindelse få rette en kritisk bemerkning til kvaliteten på de forslagene som blir lagt fram for denne salen fra regjeringen på energifeltet. Når det gjelder denne lovendringen, kunne den egentlig ha vært vedtatt i fjor. Regjeringen ønsket mer tid til å se nøye på saken før de la den fram for Stortinget. Det er helt fint, men når det først legges fram, har man ikke tenkt på bakkemontert solkraft, enda det er titalls prosjekter som står i kø for å bli behandlet. Man har historikken med vindkraft med seg, og likevel har man altså ikke tenkt på det. Det synes jeg er merkelig. Man ser også et mønster i dette med Sørlige Nordsjø II, hvor premisene er utdaterte allerede når saken kommer til Stortinget. Mens saken er til behandling, blir den 8 mrd. kr dyrere for skattebetalerne. Det blir vanskelig for Stortinget å ta stilling til det på den måten. Vi får nå heldigvis raskt tilbake dette med solkraft, en ny lovendring, men det kunne ha vært gjort nå.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:20:58]: Vi kommer til å trenge mer kraft i tiden framover – det er hevet over

enhver tvil. Det kommer til å bli en miks av energiformer, der vindkraft er én form.

Debatten rundt vindkraft har vært hard, og den ble vel ekstra hard etter at NVE la fram forslaget til nasjonal ramme i 2019. Resultatet ble ikke mer vindkraft, slik man egentlig skulle ha, men at man heller stoppet helt opp.

All produksjon av energi påvirker omgivelsene. Her i landet har vi vært så heldige at vi har kunnet bygge ut energi uten at det har påvirket atmosfæren og klimaet, først og fremst fordi vi har hatt store vassdragsressurser. Dernest har vi de siste ti årene fått etablert en del vindkraft. Påvirkningen fra disse to energiformene har først og fremst handlet om areal, det visuelle og ikke minst, med vannkraften: livet i og ved vassdragene.

En betingelse for norsk kraftutbygging har vært at lokalsamfunnene som har måttet leve med utbyggingen innpå seg, har fått betalt gjennom et raust skattesystem. Det har i seg selv vært konfliktdempende og bidratt til at vi har kunnet bygge ut.

De samme grunnleggende betingelsene har ikke vært til stede for vindkraft. Sammen med at det har tatt for lang tid fra konsesjonen ble gitt, til driften er igangsatt, har endringer av f.eks. arealbruk, visuelt utseende, høyde i prosjektet underveis, stadige utsettelse samt mangelfull lokal forankring og verdiskaping skapt en massiv storm og motstand mot prosjektene og denne form for energi. Sist, men ikke minst, har vurderingene og usikkerheten knyttet til påvirkning på sårbar natur og estetikk, med vindmøller i en rå, utemmet norsk natur, skapt dype konflikter og mistillit til energipolitikken.

Senterpartiet har ment at mangel på lokal innflytelse og påvirkning samt manglende forståelse for hvilke følelser som berøres når man etablerer vindparker på store areal i spektakulære naturområder, har vært en viktig medvirkende årsak til det dype konfliktnivået som nå har blitt knyttet til vindkraft over hele landet. Frikoblingen vindkraften har hatt fra normale planprosesser, har gitt store utfordringer knyttet til folkestyret, tillit og legitimitet for beslutningene.

Kommunene har solid kompetanse og lang erfaring med å behandle kompliserte plan-, bygge- og arealsaker. Kommunene er et godt verktøy for å ivareta lokalsamfunnets innflytelse, og det er det vi nå gjør noe med.

Noen sier at dette ikke er nok, men de endringene vi gjør i dag, er et godt kompromiss, der vi veier storsamfunnets behov for mer kraft opp mot lokalsamfunnets rett til selv å være med og bestemme over utviklingen lokalt. Jeg har tro på at dette vil bidra til å åpne opp for en moderat utbygging også av vindkraft framover.

Terje Halleland (FrP) [11:24:10]: Fremskrittspartiet fikk store gjennomslag i behandlingen av vindkraft-

meldingen i 2020, og det er resultatet av det arbeidet vi behandler i dag. Av de endringene som kom i vindkraftmeldingen, var det spesielt innlemmingen av vindkraftanlegg i plan- og bygningsloven som var det viktigste og mest omfattende. I dag høres det gjerne ut som at alle var for det, men det kan jeg si høyt: Sånn var det ikke. Det var stor motstand, men da man innså at man fikk flertall, har heldigvis alle valgt å slutte seg til. Det er ingen i dag som tar til orde for ikke å støtte forslaget. Det er jeg veldig glad for.

Forslaget innebærer at det innføres krav om arealavklaring for vindkraftverk etter plan- og bygningsloven i form av områderegulering som må avklare de overordnede arealmessige forutsetningene. Hva innebærer det? Jo, at det vil ta lengre tid, og at det totalt sett sikkert vil bli dyrere enn hva det har vært tidligere. Tid er ikke akkurat det en får inntrykk av at en har mest av i dag, men alternativet er veldig enkelt at det ikke vil skje noen ting på området.

Vi er nødt til å forankre disse prosessene lokalt. Nå vil vi forhåpentligvis klare å få det til på en bedre måte, hvor utbygger også er bedre i stand til å lage prosjekter som ikke utelukkende går på kraftproduksjon og effektivitet, men der de selv evner å ivareta andre verdier, som natur- og miljøingrep og ikke minst forholdet til bebyggelse.

Det er svært få søknader til behandling i dag. Derfor bør dette begynne på en veldig grei måte, med at alle søknadene må forholde seg til et nytt og likt lovverk. Nå må konfliktnivået ned. Jeg håper at næringen selv ser at de må ta et større ansvar for å bedre prosessene, bedre utbygginger som ivaretar helheten, og la det være igjen større verdier lokalt. Nå kan kommunene selv styre det som for mange har vært problemstillinger over lang tid, med bl.a. nærhet til bebyggelse, høyde på turbiner, antall turbiner og ikke minst plasseringen av dem. Det kan føre til gode prosjekter som lokalsamfunn kan slutte seg til. Dessverre tror jeg fremdeles veien er lang.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:27:12]: Energilova er ei særlov som regulerer «produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m.». Det var aldri ei arealplanlov, det er det plan- og bygningslova som er:

«Den skal bidra til at interessekonfliktene som knytter seg til arealbruk og arealknapphet kan løses ut fra brede og langsiktige avveininger. En særlig oppgave er å verne viktige miljøverdier.»

Og vidare:

«Planleggingen skal sikre at disse avveiningene skjer i åpenhet og offentlighet, med mulighet for de berørte til å påvirke utviklingen av sitt lokalsamfunn og nærmiljø. En god offentlig planlegging er

ikke minst viktig for å ivareta interesser som ellers står svakt.»

Eg veit kva det folkelege vindkraftopprøret i 2019–2020 handla om. Plan- og bygningslova sine prosessuelle krav galdt, men staten rulla ut løparen for vindkraftinvestorane ved å la nokre få forvalte lovverket på sin eigen kreative måte – ein merkeleg og etter mi meining svært kritikkverdig lovpraksis som har skada lokalsamfunn, demokrati og tilliten her i landet: vegutbygging utan skikkelege reguleringsplanar, enorme steinuttak utan konsekvensutgreiingar, hastevedtak etter todimensjonale skisser på to–tre dagar.

Når folk las seg opp på lovverket, blei dei opprørde over praksisen. Denne proposisjonens forslag om ei områderegulering tidleg i prosessen trur eg ikkje vil løyse dette grunnleggjande problemet, for kva kunnskapsgrunnlag har kommunepolitikarane når dei skal ta stilling? Vil områdereguleringa vere detaljert nok til at dei er i stand til å vareta innbyggjarane sine? Og kva med natur- og reinbeiteomsyn?

Vi treng ei lov eller ei forskrift som regulerer både vind- og solenergi med saksbehandlingsreglar, kriterium for avslag, regulering av omsyn til natur, sektorlover, internasjonale direktiv og konvensjonar. Handlingsrommet for skjønnsutøvinga til direktoratet må strammast inn dersom tilliten skal gjenopprettast.

Høgsterettsdomen på Fosen tærer på tillit og demokrati. Vi føreslår difor at tilgangen til førehandstiltreding i ekspropriasjonssaker for utbygging i reinbeitedistrikt bør avviklast, og at regjeringa greier det ut.

Hensikta med meir kraft heilagar ikkje middelet i desse sakene. Bestillinga frå Stortinget etter all uroa rundt vindkraftutbygging var at vindkraft igjen skulle leggjast inn under plan- og bygningslovas krav om regulering.

At det er føreseieleg, er også viktig for innbyggjarane. Plan- og bygningslova er i lag med forvaltningslova fundament i demokratiet vårt. Difor er dette veldig viktig. Det er forbetringar, men SV stiller seg ikkje bak denne innstillinga. SV har nokre forslag som er nemnde her.

Eg fryktar at om ein vedtek lova slik ho er føreslått, vil konfliktane fortsetje. Med dette tek eg opp forslaget SV har saman med Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne i saka.

Presidenten [11:30:18]: Da har representanten Birgit Oline Kjerstad tatt opp forslaget hun viste til.

Sofie Marhaug (R) [11:30:35]: De siste tiårene har vindkraftutbyggingen i Norge gått over alle støvelskaff – hvis det er et uttrykk som er lov å bruke i denne salen. Utbyggingen har vært preget av udemokratiske prosesser, dårlige utredninger og dårlig saksbehandling. Konsekvensen har vært et svekket kommunalt selvstyre, ra-

sering av naturen og til og med menneskerettighetsbrudd overfor reindriftssamer. La det ikke være noen tvil om at det tross alt er bra at vi vedtar noen lovendringer.

Da et stort flertall til slutt, etter mange kamper og diskusjoner, ble enige om en pause i vindkraftutbyggingen, var det bl.a. på bakgrunn av argumentet om endringer i lovverket. Rødt er likevel skuffet over at det ikke blir en fullere innlemmelse i plan- og bygningsloven i dag. Vi frykter at kommunene fortsatt ikke har mulighet til å si nei underveis i prosessen, slik kommunene faktisk kan i andre saker etter plan- og bygningsloven. Rødt fremmer derfor et eget, helhetlig forslag til lovendringer som styrker kommunenes myndighet og mulighet til å si nei til vindkraft.

Vi inkluderer også bakkemonterte solkraftanlegg i loven, for i disse dager er det mange utbyggere som snuser på nøyaktig de samme områdene som før har fått nei til vindkraftutbygging av natur- og kulturhensyn. Misforstå meg rett: Rødt er for solkraft, men vi bør ikke gå i samme felle som med vindkraften. Det er fullt mulig å bygge ut solkraft knyttet til eksisterende infrastruktur – bygg og anlegg som allerede står der – og ikke rasere natur og turområder med utbygging. Vi er likevel glad for at vi i dag i fellesskap vedtar at regjeringen skal legge fram en egen sak om dette i løpet av året. Det er sikkert litt ulike tolkninger av akkurat hva det betyr, men det skal altså legges fram en sak om det.

Rødt fremmer sammen med andre partier et forslag om en vindkraftforskrift som tar særlig vare på natur-, kultur- og friluftsverdier, for å gi kommunene bedre verktøy til å unngå en storstilt nedbygging av natur- og reindriftsområder. Apropos det siste foreslår vi også, i forslag nr. 6, at regjeringen skal utrede avvikling av forhåndstiltredelse i reinbeiteområder. Oversatt til norsk vil det si en løsning som sikrer at utbygger ikke får tillatelse først, dernest tilgivelse, i saker som kan være i konflikt med menneskerettighetene, slik vi har sett med Fosen.

Rødt kommer til å støtte forslagene fra SV og flere subsidiært, for det er snakk om forbedringer, men jeg skulle ønske at vi i dag vedtok noe kraftigere enn det vi vedtar. Med det er våre forslag fremmet.

Presidenten [11:33:40]: Da har representanten Sofie Marhaug tatt opp Rødts forslag.

Ola Elvestuen (V) [11:34:01]: Det er bra at vi nå har en sak om å få vindkraftanlegg inn under plan- og bygningsloven igjen. Som representanten Halleland pekte på, var dette en omfattende diskusjon og forhandling tilbake i 2020, da Stortinget samlet seg om vedtak som står bak der vi er nå. Det er viktig at kommunene får en sterkere rolle i en periode som denne. Vi skal ha med oss at det er bygget mye vindkraft i Norge. Fram til 2020

er det bygget vindkraftanlegg på 15–16 TWh. Mange av dem er bra. Noen er blitt veldig kontroversielle.

Det er viktig å ha med seg at selv om en kommune skal ha myndighet til å kunne si nei til vindkraftverk fordi det er noe man ikke ønsker i sin kommune, skal det ikke være sånn at det automatisk blir vindkraftproduksjon om kommunen sier ja. Selv om kommunen er for, kan det ikke gå ut over regionale eller nasjonale verneverdier eller andre viktige hensyn. Derfor er Venstre med på en merknad i denne saken som jeg mener er veldig viktig.

Da vi laget energimeldingen og fikk den til Stortinget i 2015, ba Stortinget om at det skulle utarbeides en helhetlig plan for vindkraft. Det ble Nasjonal ramme for vindkraft, som ble lagt fram av NVE i 2019, men aldri sendt ut på høring eller politisk behandlet. Det er imidlertid veldig viktig at kunnskapsgrunnlaget i Nasjonal ramme fortsatt brukes av regjeringen til å styre mot der det er mest hensiktsmessig med vindkraft, også fordi det er veldig mye kunnskap som forteller hvor det ikke bør være vindkraft. Ser vi tilbake på de mest kontroversielle vindkraftprosjektene de siste ti årene og veier dem opp mot Nasjonal ramme, ville de fleste vært utenfor der NVE hadde anbefalt å ha vindkraft, enten det er Haramsøya, Fosen eller andre. Å bruke det kunnskapsgrunnlaget er viktig.

Når det gjelder vedtaket om bakkemontert solenergianlegg, er det viktig at det også innlemmes i plan- og bygningsloven. Her trenger vi at kommunene får en sterkere rolle.

Venstre står bak mange mindretallsforslag som vil gi et strammere lovverk. De får ikke flertall her, og jeg vil dermed varsle at når de faller, vil Venstre subsidiært stemme for innstillingen.

Une Bastholm (MDG) [11:37:17]: Bakteppet for denne saken er alvorlig. Vindkraftutbyggingen i Norge har skjedd uten gode nok hensyn til natur og dyreliv, urfolk eller lokalbefolkning. Stortinget har i naturmangfoldloven slått fast at føre-var-prinsippet skal ligge til grunn i naturforvaltning, men det er dessverre ikke det som har skjedd innen vindkraftutbygging, særlig med det eldre konsesjonssystemet, som vi heldigvis endret for et par år siden. Dette har slitt på tilliten det norske folk, naturvernerne, lokalpolitikere og urfolket vårt skal ha til staten i saker om utbygging av vindkraft.

Derfor er Miljøpartiet De Grønne i dag glad for at en del av konsesjonsbehandlingen når det gjelder vindkraft på land, endelig tas inn i plan- og bygningsloven. Det bidrar til å styrke lokaldemokratiet, og det gir forutsigbarhet i utbyggingene. Miljøpartiet De Grønne er også med på et forslag i dag, sammen med SV, Venstre, Kristelig Folkeparti og Rødt, som vil gi kommunene enda mer makt enn det flertallet ønsker i dag.

Vi er også glad for at Stortinget nå tydelig ber regjeringen om å komme tilbake med et regelverk som sikrer at kommunene skal ha en tilsvarende stor innflytelse når det gjelder saker om bakkemontert solkraft. Også her kan det komme mange viktige arealdebatter i tiden som kommer, og da må vi sørge for at utbyggingen skjer i tråd med natur og lokaldemokrati.

Regjeringen har nå lovt at det skal komme en vindkraftforskrift for å sikre samordning mellom reguleringsplanprosesser i kommunen og konsesjonsbehandlinger etter energiloven. Jeg vil understreke at det er viktig at dette kommer raskt på plass. I denne forskriften bør også hensynet til viktig og sårbar natur, kultur og fri-luftsområder bli klargjort, for det er det ikke nå.

Miljøpartiet De Grønne mener også at det er veldig viktig at forskriften inkluderer kriterier for tidlig avslag i vindkraftsaker, og vi foreslår det sammen med flere andre partier i dag. Eksempelvis bør søknader om vindkraftutbygging i verneområder, områder med myr eller store sammenhengende områder med natur med urørt preg gis automatisk tidlig avslag, nettopp av hensyn til den naturkrisen vi står i, et alarmerende raskt tap av arter, framtidige generasjoners rett til naturopplevelser og også de unødvendige konfliktene som oppstår når man ikke avslår søknadene raskt.

Også samiske interesser trenger sterkere vern i saker om vindkraftutbygging i Norge. Høyesterett har slått fast at konsesjonen på Fosen er ugyldig og har vært et direkte brudd på menneskerettighetene, men fordi vi tillater forhåndstiltredelse i ekspropriasjonssaker, har utbygger hatt mulighet til å se bort fra rettsbehandling av Fosen-saken. Her håper jeg statsråden er villig til å rydde opp. Vi har nettopp fått sannhets- og forsoningskommissjonens rapport, som gir et tydelig innblikk i hvordan statens interesser innen kraftutbygging oppleves ekstremt belastende for reindriftssamer og for den samiske delen av befolkningen. Så det er på tide å avvikle adgangen til forhåndstiltredelse. Jeg vil også understreke at Statkrafts initiativer om avtaler hvor man ber urfolk (presidenten klubber) om ikke å ytre seg mot konsesjonene, er ulovlige (presidenten klubber igjen) og bør stoppe.

Presidenten [11:40:23]: Taletiden er ute.

Statsråd Terje Aasland [11:40:35]: Jeg er veldig glad for at det er et flertall i Stortinget for å vedta regjeringens forslag om å innlemme plan- og bygningsloven i forbindelse med konsesjonsbehandling av vindkraftanlegg på land.

Lovforslaget flytter makt til kommunene, og det er de lokale folkevalgte som skal avgjøre om de ønsker å legge til rette for vindkraftutbygging i sine kommuner. Ingen konsesjonssøknader for vindkraft på land vil bli

ferdigbehandlet før kommunene har gjennomført en områderegulering, og kommunen kan gjøre endringer i vedtaket sitt helt fram til konsesjonen er gitt.

Det er en viktig oppfølging av Hurdalsplattformen, der regjeringen er tydelig på at vi vil tillate utbygging av vindkraft på steder der det er gode vindforhold og lokal aksept. Men det er også en oppfølging av et forslag etter vindkraftmeldingen, som ble behandlet i Stortinget i 2020. Vi lærer av Solberg-regjeringens feil og vil gjøre dette med kommunene, og ikke mot kommunene. Tidligere har mange kommuner valgt å ta stilling til vindkraftprosjekter i forbindelse med konsesjonsbehandling etter energiloven, men nå endrer vi den avgjørelsesprosessen. Tidligere har kommunene risikert at prosjekter de sier ja til, blir endret før de blir bygget, slik at det f.eks. ender med høyere turbiner og andre løsninger enn de først trodde.

Nå skal områdereguleringen avklare de overordnede arealmessige forutsetningene, og kommunenes ønske om å legge til rette for vindkraft gjennom vedtaket av plan blir en forutsetning for å gi konsesjon. Lokalkunnskap er også viktig for å få gode, tilpassede lokale løsninger. Utbygging av vindkraftanlegg vil fortsatt kreve konsesjon etter energiloven, som i dag. Der det ligger til rette for det, kan de to prosessene samordnes. Det kan gi effektiviseringsgevinster og mulighet for raskere prosesser. Lovforslaget ble sendt på en bred offentlig høring, og vi mottok en rekke høringsinnspill. Vi gjorde en viktig endring etter høringen ved å flytte tidspunktet for hvor sent i prosessen kommunen kan avgjøre dette. Dette gjør at nye fakta i saken kan ivaretas av kommunene helt fram til konsesjonen er gitt.

Jeg håper at vi gjennom bedre prosesser vil lykkes med å finne fram til de gode og best egnede områdene til å utforme utbygging, slik at det blir best mulig tilpasset landskap, miljø og lokale interesser. Det er viktig å se dette lovforslaget i sammenheng med de andre endringene som gjøres for å følge opp vindkraftmeldingen, og som vi er godt i gang med. Samlet sett vil regelverket for vindkraft på land og praktisering av dette blir betydelig styrket.

Komiteen peker på at lovforslaget også bør gjøres gjeldende for bakkemontert solkraft. Det tror jeg kan være fornuftig. Jeg varslet derfor nylig at regjeringen vil vurdere det i et eget arbeid. Høringen og den demokratiske prosessen til det vil nødvendigvis ta noe tid. Det kan være krevende å få lagt dette fram for Stortinget i løpet av 2023, men jeg vil gjøre det så raskt som overhodet mulig.

Presidenten [11:43:30]: Det blir replikkordskifte.

Lars Haltbrekken (SV) [11:43:48]: I innstillingen til dagens sak ser regjeringens partiene problemene med at det gis forhåndstiltredelse i reinbeiteområdene. På Fo-

sen ble det gitt tillatelse til å starte utbyggingen før rettighetene til bruken av området var rettslig avklart, det pågikk saker i rettssystemet. Hadde det ikke blitt gitt tillatelse til å starte utbyggingen, kunne vi kanskje ha unngått det menneskerettsbruddet vi står oppi. Det er greit å presisere at det var den forrige regjeringen som ga tillatelse til å starte utbyggingen.

Til tross for at regjeringspartiene ser problemer med å gi forhåndstiltredelse, kommer de i dag til å stemme imot vårt forslag. Mitt spørsmål til statsråden er da: Hva er regjeringens svar på å unngå lignende situasjoner i framtiden som den vi har sett på Fosen?

Statsråd Terje Aasland [11:44:54]: Forhåndstiltredelse har vært hovedregelen i ekspropriasjonsretten i mange tiår. Det er en praktisk viktig ordning som sikrer framdrift i byggingen av nødvendige infrastrukturtiltak og gir forutsigbarhet for dem som skal ta investeringsbeslutninger. Forholdet konsesjon, ekspropriasjon, forhåndstiltredelse og skjønnsprosess reiser kompliserte juridiske problemstillinger og må ses i en sammenheng. Å ta tak en del av dette komplekset, slik mindretallet foreslår, kan få virkninger for infrastrukturbygging i store deler av landet som vi i dag ikke kjenner konsekvensene av.

Som jeg sa i redegjørelsen om Fosen-saken i Stortinget 13. mars, kan det likevel være nødvendig å se på endringer og forbedringer i rammeverket for hvordan sakene behandles, f.eks. spørsmålet om hvorvidt gyldigheten av et vedtak kan bli avklart i rettssystemet tidligere. Dette krever grundige utredninger og er noe vi eventuelt kommer tilbake til.

Sofie Marhaug (R) [11:45:59]: Endelig vedtar vi en tydeligere innlemmelse av vindkraft i plan- og bygningsloven, men realiteten er at vindkraft ikke har vært totalt fritatt fra denne loven før. I et brev fra Kommunaldepartementet i fjor slo de fast at vindkraftverk ikke var fritatt søknadsplikt for eiendomsendringer etter plan- og bygningsloven og byggesaksforskriften. Dette var stikk i strid med tolkningen til Direktoratet for byggkvalitet, som også NVE lente seg på i media. Direktoratets praksis hadde rett og slett vært feilaktig, basert på feil lovtolkning.

I svar til meg i mai i fjor sa kommunalministeren at han egentlig mangler oversikt over alle de vindkraftverkene som har vært bygd på denne feilaktige praksisen, der man ikke har fulgt gjeldende lover og regler. Har olje- og energiministeren skaffet seg en oversikt over vindkraftverk som er bygget på denne feilaktige tolkningen av loven?

Statsråd Terje Aasland [11:47:02]: Jeg må innrømme at jeg ikke er kjent med det forholdet representan-

ten omtaler. For meg og regjeringen er det viktig at vi behandler vindkraftutbygginger på en god måte. Da vi varslet at vi gjenopptok vindkraftkonsesjonsbehandlingen på land, la vi til grunn overfor NVE at de skal følge opp det som har vært Stortingets ønske i tilknytning til vindkraftmeldingen, om hvordan en skulle inkludere ulike synspunkter, reindrift osv.

Vi var også veldig tydelige på at vi ikke tok til konsesjonsbehandling saker der kommunene er uenige. Vi har hatt en rekke saker etter den tid, bl.a. om utsettelse av oppstartstidspunkt for anlegg osv. knyttet til vindkraftanlegg, men vi har vært konsistente. Der hvor kommunene har vært imot, har vi avslått utsettelse, og vi har heller ikke tatt til behandling saker hvor kommunene er uenige. Jeg er opptatt av å følge opp kommunene på en god og trygg måte i disse sakene.

Sofie Marhaug (R) [11:48:05]: Jeg kan forstå at olje- og energiministeren ikke har en sånn oversikt, for det er jo egentlig en sak for Kommunaldepartementet. Det gjelder plan- og bygningsloven. Det illustrerer egentlig noe av problemet. Man har ikke fulgt de delene av plan- og bygningsloven som egentlig har vært gjeldende for en del av vindkraftutbyggingen, knyttet til veianlegg, terrenginngrep, massetak, deponier og eiendomsendringer.

Det jeg likevel er interessert i, og grunnen til at jeg likevel spør, er at vi potensielt har bygget ut vindkraft i strid med gjeldende lover og regler. I rettferdighetens navn og for alle de kommunene og innbyggerne som føler seg overkjørt på grunn av en vindkraftutbygging som ikke har fulgt lover og regler, kunne statsråden vært interessert i å skaffe seg en sånn oversikt, ta en sånn gjennomgang?

Statsråd Terje Aasland [11:49:05]: Jeg forutsetter at de konsesjonsvedtak som er gitt, og som jeg har konstituasjonelt ansvar for, er fattet på et riktig grunnlag, og forholder meg til det.

Ola Elvestuen (V) [11:49:29]: Statsråden er alltid kjapp til å klage på forrige regjering, men det vi retter opp i dag, er egentlig en feil som ble gjort av en regjering som både Arbeiderpartiet og Senterpartiet var en del av, hvor vindkraftutbygging ble tatt ut av plan- og bygningsloven tilbake i 2008. Det er bra at det nå kommer inn igjen, og at kommunene får en rolle hvor de kan si nei uten å måtte begrunne det noe mer. Men der kommunene sier ja til vindkraftutbygging, må det likevel være et nasjonalt ansvar å si nei dersom det går ut over regionale eller nasjonale verneverdier eller kulturutøvelse for reindriftssamer. Mitt spørsmål blir da: Hvordan vil statsråden bruke det kunnskapsgrunnlaget som ligger i de nasjonale rammene? Det er veldig mye

kunnskap som ligger til grunn der fra Miljødirektoratet og fra Riksantikvaren, som sier hvor man ikke skal bygge ut, helt uavhengig av hva kommunene sier.

Statsråd Terje Aasland [11:50:34]: Det jeg sa, er at i motsetning til det Solberg-regjeringen gjorde, lytter vi til kommunene og vil ha kommunene med på laget når det gjelder vindkraftutbygginger. Derfor har vi vært helt konsekvente: Vi har ikke hatt til behandling en eneste sak eller gjort ett endringsvedtak eller utsettelsesvedtak med mindre dette har vært i samsvar med kommunenes ønske.

Når det gjelder den kunnskapen vi legger til grunn, følger det både av de konsekvensutredninger som må gjøres i forbindelse med bygging av et vindkraftverk, og av konsesjonsbehandlingen, at en skal følge opp den kunnskapen og følge de lover, regler og retningslinjer som gjelder for det.

Ola Elvestuen (V) [11:51:16]: Jeg har følelsen av at statsråden bare legger seg på hva som er kommunenes beslutninger, mens mitt poeng er at selv om kommunene sier ja – kommunene skal også ha mulighet til å si nei, og man skal betinge et ja fra kommunene for å ha vindkraft – må det likevel ivaretas og ikke gå ut over nasjonale verneverdier og landskapsverdier og andre ting. Vil statsråden påse at selv om kommunene sier ja, vil det likevel ikke gå ut over nasjonale verneverdier, og bruke det kunnskapsgrunnlaget som ligger f.eks. i de nasjonale rammene, som styrende for det?

Statsråd Terje Aasland [11:52:04]: Hvis det skulle komme et tilfelle hvor en kommune f.eks. sier ja til utbygging av vindkraftverk i et landskapsvernområde, er det NVE som følger opp de statlige planretningslinjene og hvordan de forholder seg til det gjennom konsesjonsprosessen.

Jeg er opptatt av at vi skal følge opp og gjøre dette på en god måte av hensyn til både natur og miljø og hvordan dette påvirker landskapet. Derfor har jeg, punkt én, vært opptatt av at kommunene skal kunne gjøre dette på en sånn måte at de setter eventuelle begrensninger i arealdisponeringen gjennom arealavsetningen etter plan- og bygningsloven, og så er det selvfølgelig NVEs plikt, eventuelt også departementets plikt ved anke til departementet, å følge opp de retningslinjene, den kunnskapen og de reglene som til enhver tid gjelder.

Une Bastholm (MDG) [11:53:01]: I forrige uke kom sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. De har jobbet over flere år og hatt mange samtaler med urfolk i Norge, kvener og flere. Der sto det noe som sjokkerte meg veldig, og det er at det er flere som sier at Statnett tilbyr en standardkontrakt for å gi kompensierende til-

tak i forbindelse med etablering av vindkraft. Her er det snakk om kraftlinjene, og der bes det om en tilslutning til at man ikke ytrer seg eller gjennom domstolen eller på andre måter prøve å hindre utbyggingen etter at man har underskrevet kontrakten for å få avbøtende tiltak. Det står også at departementet har sagt at dette er ulovlig, og at de kontraktene ikke skal finnes. Likevel er det kommisjonens oppfatning at dette fortsatt skjer. Mitt spørsmål er om statsråden var klar over dette, og om han vil foreta seg noe for å få slutt på de ulovlige kontraktene.

Statsråd Terje Aasland [11:54:02]: Statnett har ikke anledning til å inngå ulovlige kontrakter, og jeg forventer at all statlig forvaltning og alle statlige selskaper følger de lover og regler som er, enten det gjelder å ivareta natur og statlige planretningslinjer eller kontraktsutforming. Etter det jeg forstår, handler den konkrete saken om rent privatrettslige forhold, hvor det foreligger en avtale om retten til å følge denne avtalen videre. På det tidspunktet hvor en skal avtale dette, er det jo opp til avtalepartene om man vil skrive en sånn type avtale eller ikke. Men jeg kan ikke detaljene i saken. Jeg må eventuelt komme tilbake igjen til det. Hvis representanten stiller meg et spørsmål, skal jeg gjerne utdype det gjennom et skriftlig svar.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:54:57]: Først vil jeg si at jeg var glad for å høre innlegget til statsråden, og jeg deler mye av det, bortsett fra noe retorikk om forrige regjering, som jeg ikke deler.

Når det gjelder solenergi og bakkemonterte anlegg, tror jeg det er en klok tilnærming statsråden har, og jeg er glad for at han ser sånn på det. Jeg kan berolige med at komiteen var tydelig på at det ikke skulle komme en sak til Stortinget i løpet av 2023, men at en skal komme med et forslag. Så må det ut på høring, og vi gleder oss til eventuelt å få en behandling senere.

Mitt spørsmål går egentlig på noe av hovedprinsippet ved det vi gjør i dag, nemlig å flytte makt ned og på den måten også skape legitimitet og trygghet hos kommunepolitikere. En går ikke fullt så langt som Kristelig Folkeparti ønsker. Jeg mener det hadde vært bedre at en også hadde sagt noe om hvis det oppstår ting i løpet av konsekvensutredningen – hvis en ser at dette området tenkte vi var riktig å bygge ut, men så ble møllene veldig høye, eller en ser at det ikke kan bygges akkurat der, og det blir flyttet noe. Jeg vet at kommunene kan sende inn høringsinnspill og forvente at en vil lytte til det. Men en kunne gitt enda mer trygghet for kommunene i energiloven § 2-2. Hvorfor ønsker ikke statsråden det?

Statsråd Terje Aasland [11:56:03]: Vi er helt tydelige på at kommunene kan gjøre endringer i sin tilnær-

ming til det de har gjort, helt fram til konsesjonsbehandlingen eller konsesjonsvedtaket fattes. Jeg er opp-tatt av det. Jeg er også glad for å høre at hensikten var å få denne saken om solkraft ut på høring i løpet av året, og det skal vi klare å få til.

Presidenten [11:56:25]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Ove Trellevik (H) [11:56:34]: Berre 1,5 promille av landarealet i Noreg er bygd ut med vindturbinar og vindkraft. Det er eit tydeleg og stort potensial, spesielt når me har eit slikt behov for kraft. Eg er veldig glad for at me har fått denne proposisjonen, som er eit steg i rett retning, i håp om at me kan skaffa oss meir kraft ut av dette.

Eg er likevel litt bekymra for at ein kanskje ikkje går langt nok. No presiserer statsråden fleire gongar at kommunane kan endra områdeplanen sin heilt fram til konsesjonen er gjeven. Ein skal altså vedta ein overordna områdeplan i kommunen, men me veit frå kommunal planlegging at det er i detaljane problema ofte ligg. Som tidlegare ordførar fryktar eg at kommunane når dei skal inngå noko og det er ein risiko i det, kanskje vil vegra seg meir enn om dei hadde hatt ei betydeleg betre hand på rattet. Eg fryktar òg at det at ein skal kunna endra den overordna planen fram til konsesjon, kan verta gjenstand for unødvendig omkamp.

Det hadde vore betre om Høyre hadde fått fleirtal for forslag nr. 1 her, om å ha meir samordning i konsesjonsprosessen og planprosessen mellom kommunane og NVE. Det ville ha skapt eigarskap i kommunane og gjeve oss tryggleik for at planen og forpliktingane som ligg der, er gode. Det ville ha forplikta kommunane, dei hadde fått eigarskap til saka, og det hadde vore veldig risikoreduserande for kommunane om dei hadde vore med og styrt prosessen heilt fram til det som vert lagt ut på høyring. Uansett skal ikkje kommunane vedta den endelege detaljplanen. Difor hadde det vore veldig viktig at dei hadde vore med og styrt prosessen, ein del av prosessen – om dei ikkje hadde styrt han, hadde kommunane iallfall vore ein del av prosessen, ein felles planprosess, fram til det hadde gått ut på høyring. Det hadde gjort kommunane mykje tryggare.

Det vert ikkje vedteke i dag, viss ikkje ein snur her i tolvte time, no rett før me skal gå til votering. Men eg håpar inderleg at me kan koma tilbake til denne saka viss det er det som skal til for at kommunane vil vedta meir vindkraft til kommunane.

Presidenten [11:58:48]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Det ringes til votering.

Votering

Presidenten [12:06:31]: Stortinget er da klar til å gå til votering og voterer først over resterende saker fra Stortingets møte i går, dagsorden nr. 94.

Votering i sak nr. 10, debattert 8. juni 2023

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ane Breivik, Alfred Jens Bjørlo, Grunde Almeland, Ingvild Wettrhus Thorsvik og Guri Melby om å la kommunene selv regulere konsum av alkohol på offentlig sted (Innst. 469 S (2022–2023), jf. Dokument 8:224 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Erlend Svardal Bøe satt fram et forslag på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre alkoholloven slik at kommunene selv kan regulere konsum av alkohol på offentlig sted.»

Det blir votert alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Venstre har varslet støtte til forslaget.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:224 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ane Breivik, Alfred Jens Bjørlo, Grunde Almeland, Ingvild Wettrhus Thorsvik og Guri Melby om å la kommunene selv regulere konsum av alkohol på offentlig sted – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble innstillingen vedtatt med 65 mot 36 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.07.29)

Votering i sak nr. 11, debattert 8. juni 2023

Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i lov om offentlige anskaffelser (forskriftshjemler om arbeidslivskriminalitet) (Innst. 479 L (2022–2023), jf. Prop. 114 L (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Bengt Rune Strifeldt satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Prop. 114 L (2022–2023) sendes tilbake til regjeringen.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 88 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.08.14)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i lov om offentlige anskaffelser (forskriftshjemler om arbeidslivskriminalitet)

I

I lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser gjøres følgende endringer:

§ 5 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

Ny § 5a skal lyde:

§ 5a *Forskrifter om arbeidsforhold, sosiale forhold og arbeidslivskriminalitet*

For å fremme hensynet til arbeidsforhold og sosiale forhold, jf. § 5, og motarbeide arbeidslivskriminalitet, kan departementet gi forskrift som pålegger statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter og offentligrettslige organer en plikt til å:

- a. stille kontraktsvilkår om betalingsform ved utførelsen av offentlige kontrakter for å bekjempe arbeidslivskriminalitet,
- b. sette begrensninger i antallet ledd i leverandørkjeden ved utførelsen av kontrakter i bransjer med særlige utfordringer knyttet til arbeidslivskriminalitet og
- c. kontrollere at kontraktsvilkår og begrensninger i ledd i leverandørkjeden blir overholdt, og iverksette tiltak overfor leverandøren ved manglende overholdelse.

§ 6 overskriften skal lyde:

§ 6 *Forskrift om lønns- og arbeidsvilkår mv. i offentlige kontrakter*

§ 6 første og annet ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift pålegge statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter og offentligrettslige organer å ta inn *kontraktsvilkår* i tjeneste- og bygge- og anleggskontrakter som skal

- a. sikre lønns- og arbeidsvilkår som ikke er dårligere enn det som følger av gjeldende forskrifter om allmenngjorte tariffavtaler eller landsomfattende tariffavtaler for de aktuelle bransjene,

b. sikre at arbeidsmiljølovens bestemmelser om ansettelser og lønns- og arbeidsvilkår overholdes,

c. sikre at lov om obligatorisk tjenstepensjon overholdes og

d. sikre at helse, miljø og sikkerhet ivaretas på den enkelte arbeidsplass.

Departementet kan i forskrift pålegge oppdragsgivere å kontrollere at kontraktsvilkårene blir overholdt, og å iverksette tiltak overfor leverandøren ved manglende overholdelse av kontraktsvilkårene. Departementet kan i forskrift pålegge leverandører og underleverandører å utlevere nødvendig dokumentasjon for at en oppdragsgiver kan oppfylle plikten til å kontrollere at kontraktsvilkårene blir overholdt.

II

Loven trer i kraft straks.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 85 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.08.47)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 85 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.09.05)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 12, debattert 8. juni 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i lov om infrastruktur for alternativt drivstoff (betalingsløsning for lading av elbil) (Innst. 480 L (2022–2023), jf. Prop. 115 L (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Frank Edvard Sve satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Prop. 115 L (2022–2023) sendes tilbake til regjeringen. Stortinget ber regjeringen fremme et nytt forslag der regelverket for betalingsløsninger for lading av elbil lovfestes.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 88 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.09.42)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i lov om infrastruktur for alternativt drivstoff (betalingsløsning for lading av elbil)

I

I lov 19. juni 2020 nr. 95 om infrastruktur for alternativt drivstoff gjøres følgende endringer:

§ 1 første ledd skal lyde:

Loven gjelder for offentlig tilgjengelige ladepunkter for elektriske kjøretøy og *energistasjoner*. Loven gjelder for virksomheter som etablerer eller drifter slike anlegg som er offentlig tilgjengelig.

§ 2 skal lyde:

§ 2 *Avtaler om lading*

Prisen for å lade et elektrisk drevet kjøretøy på et ladepunkt som er tilgjengelig for allmennheten, skal være objektiv og ikke-diskriminerende.

Offentlig tilgjengelige ladepunkter skal gi brukere av elektriske kjøretøy adgang til å lade uten å måtte inngå en forhåndsavtale med operatøren. Operatøren er den som er driftsansvarlig for ladepunktet.

§ 3 skal lyde:

§ 3 *Forskrift om betalingsløsninger og tekniske krav mv.*

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om

- a. *betalingsløsninger ved lading av elektrisk drevet kjøretøy*
- b. *krav til informasjon på energistasjoner, på ladepunkter, på kjøretøy og hos bilforhandlere.*

Departementet kan også gi forskrift om tekniske spesifikasjoner til anlegg for overføring av alternativt drivstoff til *kjøretøy*. Med alternativt drivstoff menes drivstoff eller energikilder som helt eller delvis fungerer som en erstatning for fossile oljekilder i energiforsyningen til transport, og som potensielt kan bidra til avkarbonisering og forbedre transportsektorens miljøprestasjon. Dette omfatter bl.a. elektrisitet, hydrogen, biodrivstoff, syntetisk og parafinsk drivstoff, naturgass, herunder biometan, i gassform (komprimert naturgass (CNG) og flytende form (flytende naturgass (LNG)) og flytende petroleumsgass (LPG).

§ 6 skal lyde:

Loven gjelder ikke for ladepunkter og *energistasjoner* som er etablert før loven trer i kraft.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 88 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.10.03)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 85 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.10.24)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 13, debattert 8. juni 2023

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utvidelse av innkrevingsperioden og innføring av miljødifferensierte takster i Miljøpakke Trondheim trinn 3 i Trøndelag (Innst. 481 S (2022–2023), jf. Prop. 113 S (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Frank Edvard Sve på vegne av Fremskrittspartiet
 - forslag nr. 2, fra Hege Bae Nyholt på vegne av Rødt
- Det voteres over forslag nr. 2, fra Rødt. Forslaget lyder:
- «Stortinget ber regjeringen ta initiativ til nye forhandlinger med partene, med mål om å nedskalere eksisterende veiprojekt og ikke sette i gang nye veiprojekt som står i motstrid til nullvekstmålet for personbil i byvekstavtalen, slik at også bruken av bompenger kan reduseres.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 87 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.11.09)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Prop. 113 S (2022–2023) – vedlegges protokollen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 88 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.11.24)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget samtykker i at bompengeselskapet Vegamot AS får tillatelse til å kreve inn bompenger for Miljøpakke Trondheim i Trøndelag ut 2033 og innføre miljødifferensierte takster. Vilklårene går fram av Prop. 113 S (2022–2023).

II

Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå en tilleggsavtale med bompengeselskapet Vegamot AS som fastsetter nærmere regler for innkrevingsperioden.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 88 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.11.42)

Presidenten: Stortinget går så til votering over sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 9. juni 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffegjennomføringsloven (forskriftshjemmel om straffegjennomføring ved utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom) (Innst. 425 L (2022–2023), jf. Prop. 84 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i straffegjennomføringsloven (forskriftshjemmel om straffegjennomføring ved utbrudd av allmennfarlig smittsom sykdom)

I

I lov 18. mai 2001 nr. 21 om gjennomføring av straff mv. gjøres følgende endringer:

Nytt kapittel 3 A skal lyde:

Kapittel 3 A. Særskilte bestemmelser ved utbrudd av en allmennfarlig smittsom sykdom

§ 45 a skal lyde:

§ 45 a *Forskrift om nødvendige tiltak ved utbrudd av en allmennfarlig smittsom sykdom*

Når det er nødvendig for å forebygge smittespredning eller andre negative konsekvenser ved utbrudd av en allmennfarlig smittsom sykdom som smitter ved indirekte kontakt, dråpesmitte eller luftbåren smitte, kan Kongen i forskrift utfylle, supplere eller fravike denne loven ved å gi kriminalomsorgen adgang til å beslutte

- a. at besøk i fengsel skal gjennomføres i samsvar med smittevernfarelige råd, og at kriminalomsorgen kan avbryte besøket dersom pålegg om dette ikke overholdes
- b. at en innsatt skal nektes besøk i fengsel dersom besøket etter en konkret vurdering vil innebære en særskilt fare for overføring av smitte, eller at det for en nærmere avgrenset periode som hovedregel ikke skal gjennomføres besøk i fengselet eller en nærmere angitt del av fengselet. Forskrifter etter denne bestemmelsen skal inneholde en nærmere regulering av innsattes rett til besøk fra advokat og offentlig myndighetsrepresentant, og krav om at kriminalomsorgen skal legge til rette for at innsatte som nektes besøk kan ha kontakt med personer utenfor fengsel ved bruk av fjernkommunikasjon. Forskrifter etter denne bestemmelsen kan ikke begrense innsattes tilgang til helsetjenester
- c. at en innsatt helt eller delvis skal utelukkes fra fellesskap med andre innsatte for å forebygge smittespredning i fengselet dersom det følger av lov eller forskrift, eller av beslutning i medhold av smittevernloven, at en person som er innsatt i fengselet skal være i isolasjon eller karantene, eller personen har symptomer som er forenlig med en allmennfarlig smittsom sykdom som skal medføre isolasjon eller karantene. Forskrifter etter denne bestemmelsen skal inneholde krav om at kriminalomsorgen så vidt mulig skal rådføre seg med helsepersonell før det vedtas utelukkelse på grunn av symptomer. Forskrifter etter denne bestemmelsen skal også inneholde en nærmere regulering av den innsattes rett på meningsfylt menneskelig kontakt, og som minimum kreve at den innsatte skal ha tilbud om meningsfylt menneskelig kontakt eller tiltak som kompenserer for fravær av meningsfylt kontakt i til

sammen minst to timer hver dag, samt at innsatte som har tilbud om mindre enn to timer meningsfylt menneskelig kontakt hver dag, hver dag skal ha mulighet for kontakt med familie eller andre ved bruk av fjernkommunikasjon

- d. at en innsatt skal nektes permisjon eller frigang fra fengsel, og omgjøre vedtak om dette, dersom permisjonen eller frigangen etter en konkret vurdering antas å ville innebære en særskilt fare for overføring av smitte. Forskrifter etter denne bestemmelsen skal inneholde krav om at kriminalomsorgen så vidt mulig skal rådføre seg med helsepersonell før det besluttes nektelse eller omgjøring
- e. at gjennomføring av straff i samfunnet midlertidig skal avbrytes dersom gjennomføringen på grunn av pålegg eller anbefaling fra statlige eller kommunale myndigheter eller endringer hos kriminalomsorgens oppdragsgivere ikke lar seg gjennomføre. Forskrifter etter denne bestemmelsen skal inneholde krav om at straffavbrudd så vidt mulig skal unngås dersom den som gjennomfører samfunnsstraff er under 18 år
- f. at en domfelt som har gjennomført en tredel av den ubetingede fengselsstraffen midlertidig skal overføres til straffegjennomføring med elektronisk kontroll utenfor fengsel, herunder en kortvarig overføring uten elektronisk kontroll inntil den elektroniske kontrollen er etablert, dersom kapasiteten i kriminalomsorgen krever det, sikkerhetsmessige forhold ikke taler imot, og domfelte ikke gjennomfører straff for overtredelse av straffeloven kapittel 18 eller 26 eller §§ 275, 282 eller 283.

Det kan bare besluttes tiltak på grunnlag av forskrifter etter første ledd når det er nødvendig for å forebygge smittespredning eller andre negative konsekvenser ved utbrudd av en allmennfarlig smittsom sykdom som nevnt i første ledd, og det ikke vil være uforholdsmessig overfor den innsatte eller domfelte som beslutningen retter seg mot.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 2, debattert 9. juni 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i arveloven mv. (ansvaret for arvelaterens forpliktelser) (Innst. 407 L (2022–2023), jf. Prop. 86 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

L o v

om endringer i arveloven mv. (ansvaret for arvelaterens forpliktelser)

I

I lov 14. juni 2019 nr. 21 om arv og dødsboskifte gjøres følgende endringer:

§ 20 nytt tredje punktum skal lyde:

§ 116 femte ledd gjelder tilsvarende.

§ 35 nytt tredje punktum skal lyde:

§ 116 femte ledd gjelder tilsvarende.

§ 92 nytt annet ledd skal lyde:

I de første 60 dagene etter arvelaterens død kan arvelaterens ektefelle eller en samboer som har, har hatt eller venter barn med arvelateren, også uten formuesfullmakt kreve innsyn i arvelaterens formues- og gjeldsforhold etter reglene i første ledd.

Nåværende annet og tredje ledd blir tredje og nytt fjerde ledd.

§ 92 nytt femte ledd skal lyde:

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om fullmakter og innsynsrett som nevnt i første til fjerde ledd og kan herunder gi regler som presiserer omfanget av innsynsretten og hos hvem det kan kreves innsyn. I forskriften kan det gjøres unntak fra reglene i denne paragrafen.

§ 116 nytt fjerde og femte ledd skal lyde:

En arving som etter testament bare skal motta et bestemt, avgrenset gode av liten verdi, regnes ikke som arving etter første ledd første og annet punktum og tredje ledd første punktum.

Hvis eiendelene i boet ikke er tilstrekkelige til å oppfylle alle forpliktelsene etter arvelateren, kan en arving ansvar etter første ledd første punktum i ekstraordinære tilfeller lempes overfor enkeltstående kreditorer når retten under hensyn til kravets størrelse, arvingens økonomiske bæreevne og forholdene ellers finner at ansvaret for dette kravet virker urimelig tyngende for arvingen. Første

punktum gjelder ikke for krav arvingen hadde eller må ha hatt kunnskap om før han eller hun påtok seg ansvaret. Kravet kan ikke reduseres til et beløp som er lavere enn det kreditoren kunne ha regnet med å få dekket dersom boet hadde vært skiftet offentlig. Sak om lemping av ansvaret etter første punktum må reises av arvingen etter tvistelovens regler med kreditor som motpart innen ett år etter at arvingen fikk kunnskap om kravet.

§ 118 syvende ledd skal lyde:

Skifteattesten gir rett til innsyn i arvelaterens formues- og gjeldsforhold, herunder opplysninger om fastsetting av skatt, jf. skatteforvaltningsloven § 3-10. § 92 første ledd tredje til femte punktum gjelder tilsvarende.

Nåværende syvende ledd blir nytt åttende ledd.

§ 139 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Har arvingen ikke verge, skal retten eller bostyreren gi melding til statsforvalteren om at det skal oppnevnes verge, med mindre arvingen har en fremtidsfullmektig som kan ivareta arvingens interesser under skiftet.

II

I lov 18. desember 2020 nr. 146 om finansavtaler gjøres følgende endringer:

§ 3-1 sjettede ledd skal lyde:

(6) Annet til femte ledd gjelder ikke for tjenester som er omfattet av verdipapirhandelloven eller verdipapirfondloven.

§ 3-4 tredje ledd første punktum skal lyde:

Kongen kan i forskrift fastsette at opplysninger som nevnt i første og annet ledd også skal gis til statsforvalteren.

§ 3-22 annet ledd annet punktum bokstav a skal lyde:

a. avtaler om finansoppdrag som ikke er omfattet av verdipapirhandelloven eller verdipapirfondloven

§ 3-35 første ledd skal lyde:

(1) For avtaler etter kapittel 5 og 6 skal det benyttes følgende standardiserte kredittopplysningsskjema:

- for boliglån: skjemaet som er inntatt som vedlegg II til boliglåndirektivet (direktiv 2014/17/EU)*
- for brukskontokreditt, refinansiering og kredittavtaler som samvirkeforetak tilbyr egne medlemmer på særskilte vilkår: skjemaet som er inntatt som vedlegg III til forbrukerkredittdirektivet (direktiv 2008/48/EF)*
- for kredittavtaler som ikke er omfattet av bokstav a eller b: skjemaet som er inntatt som vedlegg II til forbrukerkredittdirektivet (direktiv 2008/48/EF).*

§ 3-56 paragrafoverskriften og første ledd skal lyde:

§ 3-56 *Forholdet til andre lover. Definisjoner*

(1) §§ 3-57 og 3-58 gjelder ikke for tjenester som er omfattet av verdipapirhandelloven eller verdipapirfondloven.

§ 4-52 tredje ledd skal lyde:

(3) Har en kunde flere verger, disponerer de kontoen i fellesskap, med mindre de skriftlig har gitt melding om noe annet, statsforvalteren har besluttet at bare én av vergene skal disponere kontoen etter vergemålsloven § 18 fjerde ledd, eller en gavevter eller arvelater har besluttet at gaven eller arven skal forvaltes på en bestemt måte, jf. vergemålsloven § 95.

§ 8-3 nr. 9 oppheves.

III

- Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.
- Endringene i del I av lov 14. juni 2019 nr. 21 om arv og dødsboskifte §§ 20, 35, 92 og 116 gjelder når dødsfallet finner sted etter lovens ikrafttredelse.
- Departementet kan gi nærmere overgangsbestemmelser.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3, debattert 9. juni 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i sikkerhetsloven (eierskapskontroll og lovens virkeområde) (Innst. 408 L (2022–2023), jf. Prop. 95 L (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i sikkerhetsloven (eierskapskontroll og lovens virkeområde)

I

I lov 1. juni 2018 nr. 24 om nasjonal sikkerhet gjøres følgende endringer:

§ 1-3 skal lyde:

§ 1-3 *Vedtak om at loven skal gjelde for andre virksomheter*

Et departement skal innenfor sitt ansvarsområde fatte vedtak om at loven helt eller delvis skal gjelde for virksomheter som

- a. behandler sikkerhetsgradert informasjon
- b. råder over informasjon, informasjonssystemer, objekter eller infrastruktur som har avgjørende betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner, *eller som har avgjørende betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser, uten å kunne knyttes direkte til en grunnleggende nasjonal funksjon*
- c. driver aktivitet som har avgjørende betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner, *eller som har avgjørende betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser, uten å kunne knyttes direkte til en grunnleggende nasjonal funksjon.*

Et departement kan innenfor sitt ansvarsområde fatte vedtak om at kapittel 10 skal gjelde for virksomheter som har vesentlig betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner, eller virksomheter som har vesentlig betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser, uten å kunne knyttes direkte til en grunnleggende nasjonal funksjon.

Virksomhetene skal forhåndsvarsles om vedtak etter første og andre ledd.

Sikkerhetsmyndigheten kan på eget initiativ fremme forslag overfor et departement om å fatte vedtak etter første og andre ledd. Dersom departementet ikke fatter vedtak i samsvar med sikkerhetsmyndighetens anbefaling, kan sikkerhetsmyndigheten bringe saken inn for endelig avgjørelse til det departementet som har overordnet ansvar for forebyggende sikkerhetsarbeid i sivil sektor, eller det departementet som har overordnet ansvar for forebyggende sikkerhetsarbeid i forsvarssektoren.

Sikkerhetsmyndigheten skal fatte vedtak etter første og andre ledd overfor virksomheter som ikke omfattes av noe departements ansvarsområde. Departementet er klageinstans.

§ 2-1 første ledd bokstav b og c skal lyde:

- b. identifisere og holde oversikt over virksomheter som har vesentlig betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner *eller for nasjonale sikkerhetsinteresser*
- c. fatte vedtak etter § 1-3 første og andre ledd.

§ 2-2 andre ledd ny bokstav i skal lyde:

- i. *holde oversikt over eiendommer av sikkerhetsmessig betydning som det er sendt varsel om etter § 7-6 andre ledd.*

§ 6-1 første ledd skal lyde:

Et informasjonssystem er skjermingsverdig dersom det behandler skjermingsverdig informasjon, eller dersom det i seg selv har avgjørende betydning for grunnleggende nasjonale funksjoner *eller for nasjonale sikkerhetsinteresser.*

§ 7-1 første ledd skal lyde:

Objekter og infrastruktur er skjermingsverdige dersom det *enten* kan skade grunnleggende nasjonale funksjoner om de får redusert funksjonalitet eller blir utsatt for skadeverk, ødeleggelse eller rettsstridig overtakelse, *eller kan skade nasjonale sikkerhetsinteresser på annen måte.*

§ 7-2 første og andre ledd skal lyde:

Skjermingsverdige objekter og infrastruktur skal klassifiseres *når det foreligger forhold som nevnt i § 7-1.* Følgende klassifiseringsgrader skal benyttes:

- a. MEGET KRITISK dersom det kan få helt avgjørende skadefølger
- b. KRITISK dersom det kan få alvorlige skadefølger
- c. VIKTIG dersom det kan få skadefølger.

Klassifiseringen skal bygge på en skadevurdering, og det skal spesifiseres hvilke grunnleggende nasjonale funksjoner objektet eller infrastrukturen understøtter, *eller hvilke nasjonale sikkerhetsinteresser som kan bli skadet. Det skal også fremgå* hva konsekvensene av redusert funksjonalitet, *skadeverk, ødeleggelse eller rettsstridig overtakelse* vil være. Begrunnelsen for klassifiseringen skal inngå i *departementets* og sikkerhetsmyndighetens oversikt over skjermingsverdige objekter og infrastruktur.

I kapittel 7 skal ny § 7-6 lyde:

§ 7-6 *Eiendommer av sikkerhetsmessig betydning*

Eiendommer som ut fra sin beliggenhet kan legge til rette for sikkerhetstruende virksomhet mot et skjermingsverdig objekt eller infrastruktur, skal regnes som eiendommer av sikkerhetsmessig betydning. Virksomheten skal ved vurderingen av risiko etter § 7-3 andre ledd identifisere slike eiendommer.

Dersom en eiendom av sikkerhetsmessig betydning utgjør en risiko for en virksomhets skjermingsverdige objekt eller infrastruktur, og det ikke er mulig å opprettholde et forsvarlig sikkerhetsnivå gjennom tiltak etter § 7-3, skal virksomheten varsle sikkerhetsmyndigheten eller tilsynsmyndigheten.

Departementet kan gi forskrift om identifisering av eiendommer og risikovurdering etter første ledd og varslingsplikten etter andre ledd.

§ 10-1 skal lyde:

§ 10-1 *Meldeplikt ved erverv av virksomhet*

Den som direkte eller indirekte vil erverve en eierandel i en virksomhet som er underlagt dette kapitlet i medhold av § 1-3, eller som er underlagt loven etter § 1-2 andre ledd og innehar klarering som nevnt i § 9-3, skal sende melding til departementet når ervervet vil føre til at erververen direkte eller indirekte samlet oppnår minst 10 prosent av aksjekapitalen, andelen eller stemmene i virksomheten (en kvalifisert eierandel). Det samme gjelder når ervervet vil føre til at

- a. *erververens kvalifiserte eierandel økes til minst 20 prosent, en tredjedel, 50 prosent, to tredjedeler eller 90 prosent av aksjekapitalen, andelene eller stemmene i virksomheten*
- b. *erververen oppnår betydelig innflytelse over forvaltningen av virksomheten på annen måte*
- c. *erververen sammen med sine nærstående, jf. verdipapirhandelloven § 2-5, oppnår en kvalifisert eierandel eller en posisjon som nevnt i bokstav a eller b.*

Meldeplikten gjelder tilsvarende for avhenderen og virksomheten ervervet gjelder, når erververen samlet vil oppnå en direkte eierandel på minst 10 prosent av aksjekapitalen, andelen eller stemmene i virksomheten. Det samme gjelder når ervervet vil føre til at

- a. *erververen oppnår en direkte eierandel som utgjør en andel som nevnt i første ledd andre punktum bokstav a*
- b. *erververen oppnår en posisjon som nevnt i første ledd andre punktum bokstav b eller c.*

For virksomheter som ikke omfattes av noe departements ansvarsområde, og for leverandørklarerte virksomheter, skal meldingen sendes til sikkerhetsmyndigheten.

Et erverv som nevnt i første ledd kan ikke gjennomføres før meldingen er behandlet etter § 10-2.

Kongen kan gi forskrift om meldeplikten og gjennomføringsforbud.

Ny § 10-4 skal lyde:

§ 10-4 *Deling av informasjon i forbindelse med et erverv av virksomhet*

I forbindelse med et erverv som omfattes av meldeplikten etter § 10-1, kan informasjon som kan brukes til sikkerhetstruende virksomhet, ikke deles uten samtykke før ervervet er gjennomført. Forbudet i første punktum gjelder ikke informasjon som er offentlig tilgjengelig. Spørsmålet om samtykke skal rettes til og avgjøres av departementet. Dersom virksomheten ikke omfattes av

noe departements ansvarsområde, skal spørsmålet rettes til og avgjøres av sikkerhetsmyndigheten.

En forespørsel etter første ledd skal avgjøres så raskt som mulig. Ved samtykke kan det fastsettes vilkår for deling av slik informasjon.

Kongen kan gi forskrift om hvilken informasjon som er omfattet av forbudet mot deling av informasjon, avgjørelser om informasjonsdeling, saksbehandling og hvilke vilkår som kan stilles for informasjonsdeling mellom partene.

§ 11-3 første ledd skal lyde:

Tilsynsmyndigheten kan *ilegge* en virksomhet overtredelsesgebyr dersom virksomheten eller noen som handler på dennes vegne, forsettlig eller uaktsomt

- a. *overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av §§ 3-4, 4-3, 4-4, 4-5, 5-2, 6-2, 6-3 eller § 7-3, § 9-2 første ledd, § 9-4 første ledd første punktum eller § 9-4 andre ledd første eller andre punktum*
- b. *overtrer et pålegg gitt med hjemmel i § 3-6*
- c. *gir uriktige eller ufullstendige opplysninger til tilsynsmyndigheten etter §§ 3-4 eller 4-5*
- d. *medvirker til overtredelser som nevnt i bokstav a til c.*

§ 11-3 andre ledd skal lyde:

Sikkerhetsmyndigheten kan ilegge overtredelsesgebyr for den som forsettlig eller uaktsomt overtrer meldeplikten etter § 10-1.

Nåværende andre til femte ledd blir tredje til nytt sjette ledd.

§ 11-4 fjerde ledd skal lyde:

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer et forbud eller påbud fastsatt med hjemmel i §§ 2-5 eller 10-3, straffes med bot eller fengsel inntil 1 år eller begge deler, hvis ikke forholdet går inn under en strengere straffebestemmelse.

Nåværende fjerde ledd blir nytt femte ledd og skal lyde:

Forsøk på overtredelser som nevnt i første til fjerde ledd straffes på samme måte.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4, debattert 9. juni 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Samtykke til godtakelse av forordning (EU) 2021/1423 om systematisk elektronisk utveksling av opplysninger om avslag på søknad om tillatelse til erverv eller innehav av enkelte typer skytevåpen (videreutvikling av Schengen-regelverket) (Innst. 410 S (2022–2023), jf. Prop. 99 LS (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget samtykker i godtakelse av forordning (EU) 2021/1423 om systematisk elektronisk utveksling av opplysninger om avslag på søknad om tillatelse til erverv eller innehav av enkelte typer skytevåpen (videreutvikling av Schengen-regelverket).

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 5, debattert 9. juni 2023

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i våpenloven (unntak fra taushetsplikten) (Innst. 409 L (2022–2023), jf. Prop. 99 LS (2022–2023))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i våpenlova (unntak fra taushetsplikten)

I

I lov 20. april 2018 nr. 7 om våpen, skytevåpen, våpendelar og ammunisjon gjøres følgende endringer:

§ 38 første punktum skal lyde:

Forvaltningsloven gjeld for saker etter denne lova med dei særreglane som er fastsette i andre og tredje punktum i paragrafen her *eller i forskrift i medhald av § 41 nr. 32.*

§ 41 nr. 32 skal lyde:

32. forholdet til forvaltningsloven, medrekna *sakshandsamingsreglar, reglar* knytte til intervju og *unnatak frå teieplikta*, jf. § 38,

II

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6, debattert 9. juni 2023

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven (egenbetaling for studenter fra land utenfor EØS og Sveits) (Innst. 378 L (2022–2023), jf. Prop. 68 L (2022–2023))

Presidenten: Under debatten har Grete Wold satt fram to forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Det voteres over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Universitets- og høyskoleloven ny § 7-1 a første ledd skal lyde:

Statlige universiteter og høyskoler kan kreve egenbetaling fra studenter som er statsborgere i land utenfor EØS eller Sveits.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 90 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.14.35)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Universitets- og høyskoleloven ny § 7-1 a andre ledd bokstav e og f skal lyde:

e. studenter fra det globale sør

f. studenter fra land omfattet av Panorama-strategien.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 83 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.14.54)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i universitets- og høyskoleloven (egenbetaling for studenter fra land utenfor EØS og Sveits)

I

I lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler gjøres følgende endringer:

Ny § 7-1 a skal lyde:

§ 7-1 a *Egenbetaling for statsborgere fra land utenfor EØS og Sveits*

(1) Statlige universiteter og høyskoler skal kreve egenbetaling fra studenter som er statsborgere i land utenfor EØS eller Sveits. Egenbetalingen skal minst dekke institusjonens kostnader for utdanningen.

- (2) Institusjonene skal ikke kreve egenbetaling fra
- utenlandske borgere som etter internasjonale avtaler har rett til likebehandling med norske borgere
 - utenlandske borgere som kan ha rett til lån og stipend på samme vilkår som norske borgere etter utdanningsstøtteleven og forskrift fastsatt i medhold av denne
 - doktorgradskandidater
 - studenter som er omfattet av et institusjonelt utvekslingssamarbeid. Institusjonene kan likevel kreve egenbetaling dersom dette ligger til grunn for utvekslingsavtalen.

(3) Departementet kan gi forskrift om unntak fra første ledd for studenter som er omfattet av et nasjonalt finansiert samarbeidsprogram, og for andre grupper av studenter.

§ 8-3 nytt femte ledd skal lyde:

(5) Private universiteter og høyskoler som mottar statstilskudd, skal ikke bruke statstilskudd til dekning av driftskostnader for studier til studentgrupper som skal avkreves egenbetaling etter § 7-1 a.

Nåværende § 8-3 femte og sjette ledd blir sjette og syvende ledd.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Studenter som har startet på en utdanning før høstsemesteret

2023, skal ikke betale studieavgift for den utdanningen de er tatt opp til. Kongen kan fastsette overgangsregler.

Presidenten: Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 86 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.15.20)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 87 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.15.40)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 7, debattert 9. juni 2023

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømutfgifter (timesbasert stønadsberegning mv.) (Innst. 486 L (2022–2023), jf. Prop. 116 L (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Terje Halleland på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Terje Halleland på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 3 og 4, fra Sofie Marhaug på vegne av Rødt

Det voteres over forslagene nr. 3 og 4, fra Rødt.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en regulert makspris på strøm omsatt i Norge. Maksprisen bør gjenspeile produksjonskostnad og konsesjonspris, samt historisk prisnivå i Norge, på rundt 35 øre per kWh.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede tiltak som forhindrer overforbruk og sløsing med strøm, som et topprissystem gjennom avgiftene for husholdningene og strengere energikrav til bedrifter.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 97 mot 4 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.16.37)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en stønadsgrad på 100 pst. for strøm over 0,50 kroner pr. kWt. Dette gjøres gjeldende for alle, både husholdninger, fritidseiendom, frivilligheten og næringsliv fra 1. juni 2023. Strømstøtten varer fram til strømprisene er normalisert igjen.»

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 84 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.16.54)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«I lov om endringer i midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømavgifter (timesbasert stønadsberegning mv.) gjøres følgende endringer:

§ 5 tredje ledd bokstav e skal lyde:

e. juni 2023 til og med august 2023: 1,0 x (stønadsgrunnlag – terskelverdi).

Ny § 5a første til fjerde ledd skal lyde:

Reguleringsmyndigheten for energi skal beregne og offentliggjøre stønadssatser.

Nettselskapene skal beregne stønadssatser fortløpende og automatisk. Stønadsattsene beregnes time for time basert på følgende formel: 1,0 x (elspotpris i prisområdet hvor kunden er tilknyttet – terskelverdi). Beregningen skal inkludere merverdiavgift.

Nettselskapet skal i forbindelse med fakturering beregne stønad for hver enkelt nettkunde med rett til stønad på grunnlag av stønadssats og timesforbruk.

Stønad gis bare for timer elspotprisen overstiger 50 øre per kWt eksklusive merverdiavgift i prisområdet hvor kunden er tilknyttet (terskelverdi).»

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 82 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.17.12)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k

A.

L o v

om endringer i midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømavgifter (timesbasert stønadsberegning mv.)

I

I midlertidig lov 22. desember 2021 nr. 170 om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømavgifter gjøres følgende endringer:

§ 2 annet ledd skal lyde:

Loven gjelder energibruk fra og med desember 2021 til og med desember 2024.

§ 5 overskriften skal lyde:

§ 5. *Beregning av stønad basert på månedlig gjennomsnitt*

§ 5 tredje ledd skal lyde:

Reguleringsmyndigheten for energi skal beregne stønadssats basert på følgende formel for følgende måneder:

- a. desember 2021: 0,55 x (stønadsgrunnlag – terskelverdi)
- b. januar 2022 til og med august 2022: 0,8 x (stønadsgrunnlag – terskelverdi)
- c. september 2022 til og med mars 2023: 0,9 x (stønadsgrunnlag – terskelverdi)
- d. april 2023 til og med mai 2023: 0,8 x (stønadsgrunnlag – terskelverdi)
- e. juni 2023 til og med august 2023: 0,9 x (stønadsgrunnlag – terskelverdi).

Ny § 5a skal lyde:

§ 5a. *Beregning av stønad time for time*

Reguleringsmyndigheten for energi skal beregne og offentliggjøre stønadssatser.

Nettselskapene skal beregne stønadssatser fortløpende og automatisk. Stønadsattsene beregnes time for time basert på følgende formel: 0,9 x (elspotpris i prisområdet hvor kunden er tilknyttet – terskelverdi). Beregningen skal ta hensyn til merverdiavgift.

Nettselskapet skal i forbindelse med fakturering beregne stønad for hver enkelt nettkunde med rett til stønad på grunnlag av stønadssats og timesforbruk.

Stønad gis bare for timer elspotprisen overstiger 70 øre per kWt eksklusive merverdiavgift i prisområdet hvor kunden er tilknyttet (terskelverdi).

Det gis ikke stønad for forbruk over 5 000 kWt per måned per målepunkt.

Beregning av stønad etter annet til femte ledd gjelder for forbruk fra og med september 2023. Hvis det er nødvendig av tekniske eller praktiske hensyn, kan departementet i forskrift fastsette at beregning etter annet til femte ledd skal gjelde fra et senere tidspunkt enn september 2023, og at stønad fram til et slikt tidspunkt skal beregnes etter regelen i § 5 tredje ledd bokstav e.

Departementet kan gi nærmere forskrift om beregning av stønad, herunder om anvendelse av forbrukstaket og om beregning av stønad for kunder uten tidesmåling. Departementet kan i forskrift fastsette en nedre grense for når det utbetales strømstønad.

§ 6 tredje ledd skal lyde:

Informasjon om forbruk og stønadsbeløp skal fremgå av fakturaen fra kraftleverandøren som utfører gjennomfakturering eller nettselskapet. Det skal gis informasjon til kunden om at stønadsatser time for time offentliggjøres av Reguleringsmyndigheten for energi.

§ 9 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrift om tilbakebetaling av uriktig utbetalt stønad, herunder om tilbakebetaling til nettselskapet uten at det er fattet vedtak etter første ledd.

§ 10 skal lyde:

§ 10. Prisreguleringen av fjernvarme

Ved beregning av prisen for fjernvarme for husholdninger etter energiloven § 5-5 første ledd annet punktum, skal det gjøres fratrukk tilsvarende stønad beregnet etter § 5 og § 5a. Departementet kan gi nærmere forskrift om prisregulering av fjernvarme for kunder med eller uten tilknytningsplikt.

§ 12 annet ledd skal lyde:

Loven oppheves 1. juli 2025.

Presidenten: Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 76 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.17.43)

Videre var innstilt:

II

Loven trer i kraft straks.

Presidenten: Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 91 mot 4 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.18.13)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 75 mot 25 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.18.35)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan strømstøtteordningen kan avgrenses slik at husholdninger som kjøper rimelig konsesjonskraft fra kommunen, ikke mottar støtte.

Presidenten: Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 93 mot 4 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.18.58)

Votering i sak nr. 8, debattert 9. juni 2023

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i energiloven og plan- og bygningsloven (vindkraft på land) (Innst. 483 L (2022–2023), jf. Prop. 111 L (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt elleve forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne av Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti

- forslagene nr. 3–5, fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 6, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 7–11, fra Sofie Marhaug på vegne av Rødt

Det voteres over forslagene nr. 7–11, fra Rødt.

Forslag nr. 7 lyder:

«I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

§ 3-7 fjerde ledd skal lyde:

Etter samtykke fra kommunen kan konsesjonsmyndigheten etter energiloven sende et forslag til områderegulering for vindkraftanlegg og bakkemonterte solkraftanlegg på høring og legge forslaget ut til offentlig ettersyn etter bestemmelsene i § 12-10 for reguleringsplaner.

Nåværende § 3-7 fjerde ledd blir nytt femte ledd.»

Forslag nr. 8 lyder:

«I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

§ 6-4 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan i den enkelte sak bestemme at endelig konsesjon til kraftproduksjonsanlegg etter energiloven, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven uten videre skal ha virkning som statlig arealplan. Dette gjelder ikke for konsesjon til vindkraftanlegg på land og bakkemonterte solkraftanlegg etter energiloven § 3-1.

Nåværende tredje ledd andre punktum blir nytt fjerde ledd og skal lyde:

Departementets vedtak om statlig arealplan kan ikke påklages.»

Forslag nr. 9 lyder:

«I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

§ 12-1 tredje ledd nytt fjerde til sjuende punktum skal lyde:

Konsesjonspliktige vindkraftanlegg på land og bakkemonterte solkraftanlegg etter energiloven skal likevel ha områderegulering. Reguleringen skal fastsette de arealmessige forutsetningene som kommunen anser som relevante for beslutningen om arealbruk for vindkraftanlegget og det bakkemonterte solkraftanlegget. Departementet skal gi forskrift om samordningen mellom reguleringsplanprosessen for vindkraftanlegg og bakkemonterte solkraftanlegg, og konsesjonsbehandlingen etter energiloven. Forskriften skal også ivareta hensyn til viktige og sårbare natur-, kultur- og friluftsområder.»

Forslag nr. 10 lyder:

«I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

§ 12-2 andre ledd skal lyde:

Områderegulering utarbeides av kommunen. Kommunen kan likevel overlate til andre myndigheter og private å utarbeide forslag til områderegulering og kreve at private utarbeider forslag til områderegulering for konsesjonspliktige vindkraftanlegg og bakkemonterte solkraftanlegg etter energiloven. For områdereguleringer for vindkraftanlegg og bakkemonterte solkraftanlegg gjelder reglene om behandlingsmåten for private reguleringsplanforslag i § 12-3 andre ledd, § 12-8 og § 12-11.»

Forslag nr. 11 lyder:

«I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

Ny § 12-18 skal lyde:

§ 12-18 Begrensning i adgangen til å oppheve eller endre områderegulering for vindkraftanlegg

Områdereguleringer for vindkraftanlegg og bakkemonterte solkraftanlegg kan ikke oppheves eller endres i strid med konsesjon etter energiloven fra konsesjonstidspunktet og fram til byggefristen gitt i konsesjonen er utløpt, uten etter samtykke fra departementet. Slikt samtykke kreves ikke dersom det er tiltakshaveren som fremmer forslag om endring av områdereguleringen.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Rødt ble med 96 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.19.44)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan adgangen til forhåndstiltredelse i ekspropriasjonssaker for utbygginger i reinbeiteområder kan avvikles.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 86 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.20.00)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4 og 5, fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

§ 12-1 tredje ledd nytt fjerde til sjuende punktum skal lyde:

Konsesjonspliktige vindkraftanlegg på land etter energiloven skal likevel ha områderegulering. Reguleringen skal fastsette de arealmessige forutsetningene som kommunen anser som relevante for beslutningen om arealbruk for vindkraftanlegget. Departementet skal gi forskrift om samordningen mellom reguleringsplanprosessen for vindkraftanlegg og konsesjonsbehandlingen etter energiloven. Forskriften skal også ivareta hensyn til viktige og sårbare natur-, kultur- og friluftsområder.»

Forslag nr. 5 lyder:

«I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endring:

Ny § 12-18 skal lyde:

§ 12-18 *Begrensning i adgangen til å oppheve eller endre områderegulering for vindkraftanlegg*

Områdereguleringer for vindkraftanlegg kan ikke oppheves eller endres i strid med konsesjon etter energiloven fra konsesjonstidspunktet og fram til byggefristen opprinnelig gitt i konsesjonen er utløpt, uten etter samtykke fra departementet. Slikt samtykke kreves ikke dersom det er tiltakshaveren som fremmer forslag om endring av områdereguleringen.»

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble med 80 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.20.21)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en vindkraftforskrift som inneholder saksbehandlingsregler, kriterier for tildeling, kriterier for tidlig avslag, hensyn til natur-, kultur- og friluftsverdier, retningslinjer for lokalisering og retningslinjer for samordning mellom myndigheter, sektorlovverk og internasjonale direktiver og konvensjoner.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble med 80 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.20.37)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere endringer i KU-forskriften slik at det åpnes for samordning mellom konsesjonsprosess og planprosess for landbasert vindkraft ved felles høring og godkjenning av KU-program, samt felles høring av konsesjonsøknad og planforslag.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti ble med 74 mot 26 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 12.21.05)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

A.

L o v

om endringer i energiloven og plan- og bygningsloven (vindkraft på land)

I

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. gjøres følgende endring:

§ 2-2 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Konsesjon til vindkraftanlegg på land etter § 3-1 kan ikke gis før tiltaket er planavklart etter plan- og bygningsloven.

Presidenten: Det blir votert alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. gjøres følgende endring:

§ 2-2 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Konsesjon til vindkraftanlegg på land etter § 3-1 kan ikke gis før tiltaket er planavklart etter plan- og bygningsloven, med mindre kommunen i det enkelte tilfellet samtykker til at planavklaringen kan skje etter konsesjonsvedtaket.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre,

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble innstillingen vedtatt med 81 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.21.35)

Videre var innstilt:

II

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

§ 3-7 fjerde ledd skal lyde:

Etter samtykke fra kommunen kan konsesjonsmyndigheten etter energiloven sende et forslag til områderegulering for vindkraftanlegg på høring og legge forslaget ut til offentlig ettersyn etter bestemmelsene i § 12-10 for reguleringsplaner.

Nåværende § 3-7 fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 6-4 tredje ledd skal lyde:

Departementet kan i den enkelte sak bestemme at endelig konsesjon til kraftproduksjonsanlegg etter energiloven, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven uten videre skal ha virkning som statlig arealplan. Dette gjelder ikke for konsesjon til vindkraftanlegg på land etter energiloven § 3-1.

Nåværende tredje ledd andre punktum blir nytt fjerde ledd og skal lyde:

Departementets vedtak om statlig arealplan kan ikke påklages.

§ 12-1 tredje ledd nytt fjerde til sjetten punktum skal lyde:

Konsesjonspliktige vindkraftanlegg på land etter energiloven skal likevel ha områderegulering. Reguleringen skal fastsette de overordnede arealmessige forutsetningene som er relevante for beslutningen om arealbruk for vindkraftanlegget. Departementet kan gi forskrift om samordningen mellom reguleringsplanprosessen for vindkraftanlegg og konsesjonsbehandlingen etter energiloven.

§ 12-2 andre ledd skal lyde:

Områderegulering utarbeides av kommunen. Kommunen kan likevel overlate til andre myndigheter og private å utarbeide forslag til områderegulering og kreve at private utarbeider forslag til områderegulering for konsesjonspliktige vindkraftanlegg etter energiloven. For områdereguleringer for vindkraftanlegg gjelder reglene om behandlingsmåten for private reguleringsplanforslag i § 12-3 andre ledd, § 12-8 og § 12-11.

Ny § 12-18 skal lyde:

§ 12-18 Begrensning i adgangen til å oppheve eller endre områderegulering for vindkraftanlegg

Områdereguleringer for vindkraftanlegg kan ikke oppheves eller endres i strid med konsesjon etter energiloven fra konsesjonstidspunktet og fram til byggefristen som gjelder for konsesjonen er utløpt, uten etter samtykke fra departementet. Slikt samtykke kreves ikke dersom det er tiltakshaveren som fremmer forslag om endring av områdereguleringen.

Presidenten: Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til innstillingen.

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 86 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.22.09)

Videre var innstilt:

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette de ulike bestemmelsene i kraft til ulik tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 86 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.22.40)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen fremme et forslag til hvordan bakkemonterte solenergianlegg kan inkluderes i plan- og bygningsloven, senest innen utgangen av 2023.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sak nr. 9 [12:23:21]

Referat

Presidenten [12:23:22]: Det foreligger ikke noe referat.

Presidenten minner om at det er møte på mandag kl. 12.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke. Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.24.

